

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 27. oktobrī

Turpinājums

2022. gada 16. novembrī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi.

Šajā tiesas sēdē tiesas sēžu sekretāre ir cita persona un tāpēc es pieteikšu, ka šajā tiesas sēdē tiesas sekretāre ir Laura Stutāne.

Tiesas darbs tiks turpināts ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Tieslietu ministrija un, atbilstoši iesniegtajiem pilnvarojuma dokumentiem, redzam, ka Tieslietu ministriju šajā tiesas sēdē pārstāv AndA. Smiltēna un Iveta Brīnuma.

Tieslietu ministrijas pārstāves ir pieslēgušās attālināti tiesas sēdei. Personu apliecinātie dokumenti ir iesniegti un pēc tiem varam pārliecināties, ka gan Smiltēnas kundze, gan Brīnumas kundze ir pieslēgušies tiesas sēdei.

Vai jūs mūs dzirdat? Viss kārtībā tehniski ir?

A. Smiltēna.

Jā. Labrīt!

A. Laviņš.

Ļoti labi, tad vārds Tieslietu ministrijas pārstāvēm viedokļa paušanai. Lūdzu!

A. Smiltēna.

Labrīt, augsti godātā Satversmes tiesa! Pateicamies par iespēju tikt uzklausītiem šajā lietā. Tā kā Tieslietu ministrija jau iepriekš ir sniegusi savus rakstveida paskaidrojumus un tā kā rit mutiskās uzklausīšanas trešā diena, tad Tieslietu ministrija savā runā koncentrēsies tikai uz būtiskākajām tēzēm, kas izriet no Tieslietu ministrijas paskaidrojuma tiesai. Pēc tam es un mana kolēģe Brīnumas kundze būs gatavas atbildēt uz jautājumiem, ja tādi būs

Tieslietu ministrijas vērtējumā, Saeima savā atbildes rakstā pamatoti norāda, ka pieteikuma iesniedzējas norādītās politisko partiju salīdzināmās grupas neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, respektīvi, jau sākotnēji

vērtējot šo te faktu, vai personas, kuras atrodas vienādos tiesiskos apstākļos, vai pret viņām ir atšķirīga tiesiska attieksme, šeit nevaram konstatēt, ka fokusa grupa, kas ir izvēlēta, atrodas vienādos tiesiskos apstākļos un, mūsaprāt, tie kritēriji, pēc kuriem tiek salīdzinātas pazīmes, kam ir jāatbilst šai te fokusa grupai, nedrīkst būt patvaļīgi izraudzītas un tām ir jābūt objektīvām un pamatotām.

Paskaidrošu sīkāk, ko mēs ar šo domājam. Pieteikuma iesniedzēji norāda, ka salīdzināmos apstākļos atrodas, pirmkārt, visas politiskās partijas, otrkārt, kuras ir piedalījušās pašvaldību vēlēšanās, un, treškārt, kuru pārstāvji ir ievēlēti pašvaldību domēs. Tātad, pēc šīm trim pazīmēm mēs varam konstatēt fokusa grupu.

Vēlamies vērst uzmanību uz to, ka... uz pirmo pazīmi, ka vienādos apstākļos atrodas visas politiskās partijas. Partiju finansēšanas likuma 1. panta otrajā daļā ir paredzēts šī likuma mērķis, tas ir, nodrošināt partiju finansiālās darbības atklātumu, atbilstību likumam un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmām. Tādējādi pirmais izvirzītais kritērijs, ka vienādos un salīdzināmos apstākļos ir visas politiskās partijas, neatbilst likuma 1. pantā definētajam likuma mērķim — stiprināt parlamentāro demokrātiju. Un Tieslietu ministrijas ieskatā šis te pirmais norādītais kritērijs, ka tās ir visas politiskās partijas, neatbilst likuma mērķim — likumdevēja tiesību politikajai izvēlei.

Un, otrkārt, tas neatbilst arī faktiskajiem apstākļiem, jo politiskās partijas, kas darbojas parlamentārā līmenī, un politiskās partijas, kas darbojas reģionālā līmenī, viņām Tieslietu ministrijas ieskatā ir atšķirīgs darbības mērķis, atšķirīga loma ilgtspējīgas politikas veidošanā un demokrātijas stiprināšanā un arī ir atšķirības darbībai nepieciešamo līdzekļu apmērā.

Bez tam, šeit būtu jāskatās visa tiesību sistēma kopumā un, manuprāt... mūsaprāt, netiek ņemts vērā arī apstākļi, ka kaut vai tikai tas, lai nodibinātu šādas partijas, ir nepieciešams atšķirīgs dibinātāju skaits. Reģionālajām partijām tas ir mazāks, savukārt, tām partijām, kas darbojas parlamentārā līmenī, dibinātāju skaits ir lielāks. Tātad, netiek ņemti vērā šie kritēriji, ka pastāv pazīmes, kas ir noteiktas arī citos likumos un kas norāda uz to, ka jau sākotnēji ir nepamatoti pieņemt, ka visas politiskās partijas, kuras grib startēt pašvaldību vēlēšanās un kuras ir arī ieguvušas šeit mandātus, atrodas vienādos tiesiskos un faktiskos apstākļos. Mūsaprāt, tā ilgstošākā laika periodā ir bijusi arī likumdevēja tiesību politiska izvēle, vai stiprināt tieši parlamentāro demokrātiju, un to mēs šobrīd varam redzēt no likuma “Par politisko partiju finansēšanas” 1. panta — parlamentārās demokrātijas stiprināšanas princips — un tas izriet no ilgstošākā laika periodā attīstītas likumdevēja tiesību politikas, kura aizsākās, iespējams, jau 2009. gadā, un šeit varu pieminēt, ka 2009. gadā, kad stājās spēkā grozījumi Politisko partiju finansēšanas likumā, jau sākotnēji tika paredzēts finansēt tieši parlamentārā līmeņa politiskās partijas. Un toreiz šis mērķis tika formulēts tādējādi, ka parlamentārā līmeņa politiskajām partijām ir svarīgi stiprināt, iesaistīt un konsolidēt plašas iedzīvotāju grupas

savā politiskajā darbībā, nevis tikai reģionālas, un šis te finansējums ir nepieciešams tamdēļ, lai pilnveidotu partiju programmas, izglītotu vēlētājus, strādātu pašvaldībās un tātd sekotu līdzī arī citu parlamentāro partiju politiskajai darbībai.

Tāpat varu pieminēt, ka arī 2014. gadā toreizējā Valsts prezidenta Andra Bērziņa izveidotā ekspertu grupa labas pārvaldības pilnveidei nāca klajā ar ziņojumu, kurā norādīja... un šeit es citēšu, jo, mūsaprāt, tas ir svarīgs citāts.... “ka... lai parlamentārā sistēma funkcionētu veiksmīgi, nepieciešama stabila pilsoniskā sabiedrībā sakņota un sabiedrības uzticību baudošā politisko partiju sistēma. Parlamentāro demokrātiju attīstība liecina, ka vāja un sadrumstalota politisko partiju sistēma kavē efektīvas valsts pārvaldes sistēmas izveidi. Sabiedrības uzticība parlamentārai sistēmai un parlamentārās sistēmas sekmes ir atkarīgas no politiskajām partijām. Salīdzinoša retrospekcija dod pamatu konstatējumam, ka parlamentārisms ir veiksmīgs konstitucionālās iekārtas risinājums valstīs, kurās jau sen darbojas stabilas politiskās partijas, kas spēj sevī integrēt plašas politiski aktīvu iedzīvotāju masas un ar savā rīcībā esošajiem mehānismiem veidot un pārstāvēt sabiedrības viedokli par valsts dzīves veidošanu un sabiedrisko lietu kārtošānu.”

Un, mūsaprāt, šis te citāts vislabāk arī parādīja šī te apstrīdētās tiesību normas leģitīmo mērķi un, ņemot vērā to, ka... kā jau minējām iepriekš, mūsu ieskatā jau sākotnējā metodoloģijā ir problēma un šeit nav konstatēta vienota fokusa grupa pēc objektīvām un pamatotām pazīmēm, lai secinātu, ka partijas atrodas vienādos apstākļos. Mūsaprāt, ņemot vērā minētos metodoloģiskos iebildumus, ņemot vērā šīs te tiesību normas leģitīmo mērķi, ir jāsecina, ka apstrīdētā tiesību norma atbilst Satversmes 91. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Smiltēnas kundze, iesāksim ar jautājumiem un jautājums būs šāds. Nupat jūs arī noslēdzot jūsu uzrunu minējāt, ka reģionālās partijas un nacionālā līmeņa partijas neatrodas vienādos apstākļos. Bet šīs partijas taču abas divas piedalās vēlēšanās... piedalās pašvaldību vēlēšanās. Vai piedalīšanās pašvaldību vēlēšanās tur ir kādas atšķirības tikai tāpēc, ka viena ir nacionāla līmeņa partija un otra ir reģionāla līmeņa partija... Bet abas šīs partijas taču piedalās pašvaldību vēlēšanās. Un no šāda skatupunkta raugoties, kuras politiskās partijas piedalās vēlēšanās, kāpēc jūs sakāt, ka viņas neatrodas vienādos apstākļos? Apstākļi ir, ka notiek vēlēšanas. Vēlēšanās piedalās šādas atšķirīgas partijas. Apstākļi nav vienādi, jūsaprāt?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu. Mūsaprāt, apstākļi nav vienādi un daļēja atbilde jau bija jūsu jautājumā, ka šeit būtu nepieciešams konstatēt ne tikai vienu vienīgu pazīmi — piedalīšanās vēlēšanās — kā tādu, kas veido kaut kādu fokusa grupu, bet lai mēs varētu konstatēt, ka pastāv fokusa grupa, kurai pēc tam nepamatoti rodas atšķirīgas tiesiskās sekas, mums ir jāvar pēc objektīvām pazīmēm... un šajā gadījumā pieteicējs ir minējis trīs, konstatēt, ka jā, šīs trīs pazīmes, šie trīs kritēriji veido vai formē tādu fokusa grupu. Un mūsu ieskatā tieši minētā, ka tās ir visas politiskās partijas, ir neatbilstoša tādā likuma “Par politisko partiju finansēšanu” mērķim un arī likumdevēja leģitīmajai izvēlei stiprināt demokrātisko sistēmu.

Tādad vēlreiz. Mūsu atbilde būtu tāda, ka mēs uzskatām, ka tikai viena konkrēta pazīme, kura varētu būt sakrītīga, neļauj izveidot fokusa grupu... un neļauj izveidot šo fokusa grupu, par kuru tālāk varētu spriest, vai šai fokusa grupai ir vai nav atšķirīgas tālākās tiesiskās sekas. Jo, kā jau es minēju, lai dibinātu šīs te partijas, jau ir dažādi apstākļi, dažāds, teiksim, dibinātāju biedru skaits, piemēram, lai nodibinātu. Bet, mūsaprāt, tādad ar vienu vienīgu kopīgu pazīmi nepietiek, lai izveidotu grupu.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Jā. Paldies. Un labrīt!

Smiltēnas kundze, man ir vairāki jautājumi saistībā ar Tieslietu ministrijas darbību tieši attiecīgo grozījumu izstrādē. Un es arī no materiāliem iepazīnos, ka 2019. gadā Ministru prezidenta uzdevumā arī... ja pareizi saprotu, Tieslietu ministrija sagatavoja atzinumu par valsts budžeta finansējuma iespējamo palielinājumu politiskajām partijām. Sakiet, lūdzu, kādi ir tie galvenie apsvērumi izvēloties šo te diferencēto...

A. Laviņš.

Mirklīti... kaut kas noticis ar pieslēgumu...

A. Smiltēna.

Jā, mēs tikko pieslēdzāmies atpakaļ....

I. Brīnuma.

Mēs ļoti atvainojamies... Bet mums bija interneta traucējums no brīža, kad tiesnese Kucina sāka uzdot jautājumu.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpiniet!

I. Kucina.

Jā... Tātad, kādi ir bijuši galvenie apsvērumi tieši Tieslietu ministrijai, izvēloties diferencētā finansējuma modeļa tādu tā kā atbalstīšanu... jo mēs arī iepriekš dzirdējām no pieaicinātajām personām, ka ir izskanējuši dažādi viedokļi jau vairāku gadu garumā un ticis pievērsts jautājums tam, ka arī reģionālās, proti, lokālās partijas tomēr būtu atbalstāmas finansiāli un būtu jāparaugās arī uz iespējamo finansējuma modeļa izstrādi attiecībā uz šīm te reģionālajām partijām. Kāds ir Tieslietu ministrijas, teiksim, tas viedoklis sākotnējais? Kāpēc par labu tomēr izšķīrāties šim regulējumam, kas tika izstrādāts? Paldies.

I. Brīnuma.

Nu, jā... modeļi tiešām varētu būt dažādi politisko partiju finansēšanai. Un ilggadēji tas arī ir ticis diskutēts. Un sākot ar mūsu atzinumu, ko Tieslietu ministrija gatavoja kopā ar darba grupu, tika izskatīti dažnedažādi modeļi, arī iepriekš tas tika Satversmes tiesas sēdē jau ieskicēts, kādi varētu būt šie te komponenti, par ko valsts tad piešķirtu šo te finansējumu. Bet arī 2019. gadā, rezumējot un sastādot šo te jau likumprojektu, tika arī panākta vienošanās un tā ideja tomēr bija palikt pie sākotnējā modeļa, tas ir, šīs te parlamentārās partijas... stiprināt šīs te parlamentārās lielās partijas, ņemot vērā to, ka vēl joprojām lielās partijas bija ļoti vājas. Faktiski izstrādājot šo te sākotnējo regulējumu 2012. gadā un piešķirot finansējumu ļoti minimālā apmērā, tomēr tika panākts minimāls rezultāts, bet vēl joprojām bija saskatāms, ka lielās politiskās partijas ir vājas, atkarīgas no ziedotājiem un tāpēc ir jāturpina iesāktais ceļš turpināt šo te parlamentāro partiju stiprināšanu. Tas arī tika atzīts par visefektīvāko veidu, kas primāri valstij būtu jāizdara.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Vēl jautājums. Proti, iespējams, jūs dzirdējāt, ka pieteicēji norādīja arī uz to, ka tomēr šis diferencētais regulējums, kas šobrīd ir uz šīm lokālajām partijām, no vienas puses it kā labvēlīgāks... nu, tā vismaz mēs arī esam dzirdējuši un lasām lietas materiālos, bet tajā pašā laikā ir argumenti tam, ka tomēr ir nepietiekoši no ziedotājiem biedru naudas, kaut vai lai uzturētu ofisu vai, teiksim, piedalītos kādas reklāmas sagatavošanā... Kā jūs vērtējat, vai ir bijusi veikta analīze, ka tik tiešām tas regulējums, kas jau šobrīd ir un, protams, tas ir diferencēts uz lokālajām... tomēr nesasniedz to mērķi. Tas atbalsts nav tik liels, lai lokālās partijas varētu pilnvērtīgi eksistēt un pildīt savus mērķus lokālajā nozīmē... Paldies.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Vai mēs varētu atbildēt šādi, ka... kā jau mana kolēģe ieskicēja, tad šeit ir iespējami dažādi modeļi un tie visi ir likumdevēja tiesību politiskās izšķiršanās jautājums, kas ir prioritāte. Jo partiju sistēma... nu, Latvijā pēc gan jau pieminētajiem... tāpat Valsts prezidenta izveidotās ekspertu komisijas valsts pārvaldības pilnveidē, atzinumiem, gan arī citiem, nav tik attīstīta un tik spēcīga, kā tradicionālās rietumvalstu demokrātijās partiju sistēma kā tāda. Un mūsu uzskatā šī ir bijusi likumdevēja tāda ilgstošāka politika, ka prioritāri tiek stiprinātas tieši parlamentārā līmeņa partijas. Un tas izriet gan šobrīd likumā no nostiprinātā likuma 1. pantā noteiktā mērķa, gan arī no ilgstošākā laikā, teiksim, konsekventas likumdevēja izvēles, ka prioritāte šajā gadījumā ir parlamentārās partijas un tā ir likumdevēja tāda tiesību politiska izšķiršanās.

I. Kucina.

Labi. Paldies.

Un mans pēdējais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Tieslietu ministrija saskata vai nesaskata, ka reģionālās partijas tomēr ieņem svarīgu lomu parlamentārajā demokrātijā pēc būtības un globāli raugoties uz Latvijas valsti.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu. Mēs atbildētu tā, ka reģionālās partijas noteikti ieņem būtisku lomu demokrātijas procesu veidošanā. Tomēr šiem demokrātijas procesiem tādā veidā, kā likumdevējs šobrīd ir izveidojis to sistēmu un tādā veidā, kā arī Eiropas Savienība zināmā mērā veido politisko partiju sistēmu, mēs redzam, ka ir tāpat nosacīti vismaz trīs līmeņi. Ir tāpat reģionālais līmenis, valsts nacionāli reģionālais līmenis... ir nacionāli parlamentārais līmenis un ir Eiropas Savienības politisko partiju līmenis. Un visi šie līmeņi ir svarīgi un visiem šiem līmeņiem ir sava nozīme demokrātijas veicināšanā un stiprināšanā Eiropā, bet likumdevējs šobrīd ir izvēlējies stiprināt tieši šo te vidējo, parlamentārās demokrātijas līmeni, arī kā tas ir izskanējis dažos paskaidrojumos, arī paredzot iespēju, ka šīs reģionālās partijas ar laiku integrējas parlamentārā līmeņa partijās un tādējādi var iesaistīt aizvien vairāk cilvēkus, piesaistīt cilvēkus savām idejām, veidot politiski aktīvu un atbildīgu pilsonisku vidi. Tāpat, šeit nenoliedzami ir vērtība demokrātijas stiprināšanā. Bet likumdevējs ir izvēlējies stiprināt tieši parlamentārā līmeņa demokrātiju, kā šo te vidējo posmu vispār politisko partiju sistēmā.

A. Laviņš.

Paldies.

Nupat, sniedzot atbildi, jūs minējāt, ka likumdevējs ir izvēlējies stiprināt nacionālā līmeņa partijas. Mans jautājums būtu, kā Tieslietu ministrija redz, vai no

Satversmes izriet pienākums likumdevējam paredzēt finansējumu politiskajām partijām?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Tieslietu ministrijas ieskatā likumdevējam ir jānodrošina tiesība biedroties un brīvi paust savus politiskos uzskatus, tātad veidot politiskās partijas un pilsoņiem būt politiskajās partijās. Mūsuprāt, šis pienākums ir izpildīts, citastarp arī ar iespēju, ko paredz likums "Par politisko partiju finansēšanu", tātad, ka politiskās partijas tiek finansētas no biedru naudām, no ziedojumiem, no saimnieciskās darbības un tātad šeit ir vairākas, teiksim, komponentes, kā tīri finansiāli likumdevējs ir paredzējis, ka politiskās partijas spēj nodrošināt savas finanses. Mūsuprāt, tādā veidā likumdevējs ir izpildījis no Satversmes izrietošo pienākumu, ka ir paredzējis mehānismus, kā politiskās partijas var veidoties, pastāvēt un piesaistīt sev sekotājus.

Savukārt, ja ir runa par to, vai katrai politiskai partijai, kura ir izveidojusies, ir subjektīvās tiesības uz valsts budžeta finansējumu, tad Tieslietu ministrijas ieskatā, nē. Tā ir speciāla tiesība, ko likumdevējs ir paredzējis papildus tām pamattiesībām, kuras garantē Satversme.

A. Laviņš.

Paldies. Turpināsim ar jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā. Paldies.

Vispirms kā profesore es gribu jums aizradīt, ka Tieslietu ministrija ir ļoti neuzmanīgi lasījusi likumu. Un jūs gan savā runā, gan arī tajos rakstveida paskaidrojumos norādāt, ka pazīme ir iegūta vieta pašvaldību domē. Tā nav pazīme. Likums par to nerunā un likums runā par iegūto balsi vēlēšanās. Tas, man liekas, arī varētu kaut ko nozīmēt. Bet tas nebija mans jautājums.

Tālāk es turpināšu kā tiesnese. Tātad, mēs te runājam un arī lielākoties visi, kas... arī pieaicinātās personas ir izteikušās, ka principā ir jāstiprina lielās partijas. Arī tas, ko jūs runājāt. Bet apstrīdētā norma nerunā par lielām partijām, par tām partijām, kas piedalās parlamenta vēlēšanās. Apstrīdētā norma, tieši tas 2. punkts, runā par to, ka naudu dod tiem, kas piedalās reģionālajās vēlēšanās un tātad par katru nodoto balsi saņem šo te finansējumu. Un tad faktiski... kā es savukārt secinu no tā normu kopuma, ka faktiski tās lielās partijas caur šo 2. punktu tiek finansētas... nu, respektīvi, kaut kādā veidā izjauc šo te finanšu līdzsvaru šajos te reģionos attiecībā uz šīm te reģionālajām partijām.

Un tad nu man tomēr ir tas jautājums: vai tas lielais mērķis, to parlamentāro partiju stiprināšana, nu nevajadzētu tomēr to naudu, kas nu ir, dalīt ne uz šo reģionālo partiju nelīdzsvarotības rēķina. Paldies.

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu. Mūsu ieskatā tātad daļa... tātad Politisko partiju finansēšanas likuma 7.¹ pants ir izveidots tādējādi, ka kopējo finansējumu, ko Saeimas vēlēšanās piedalījusies partija var saņemt, veidojas no tiesu komponentēm... tātad, no Saeimas vēlēšanās saņemtajām vēlēšanu balsīm, no pašvaldību vēlēšanās un no Eiropas Parlamenta vēlēšanās saņemtā atbalsta. Un mūsu ieskatā tas tādējādi ir veidots nevis lai radītu kādu disbalansu starp partijām, kuras izvēlas piedalīties tikai kādā no šīm vēlēšanām, bet ne visās, bet gan tāpēc, ka parasti Saeimas vēlēšanas, pašvaldību vēlēšanas un Eiropas Parlamenta vēlēšanas nenotiek vienā un tajā pašā gadā. Nu, šie cikli ir dažādi, bet parasti tie gadi nesakrīt. Un likumdevējs šīs te trīs vēlēšanas kā atskaites punktus ir ņēmis tamdēļ, lai nodrošinātu, ka partijas, kas piedalās un kas var pretendēt uz atbalstu... tātad partijas, kas piedalās Saeimas vēlēšanās, nav cikliski ļoti aktīvas — tikai reizi pa četriem gadiem, tikai uz Saeimas vēlēšanām, ka, teiksim, darbu ar jauniešiem, izglītojošo darbu, partiju programmas veidošanu un tātad vispār politisku debati par partiju programmām, par politiskajām vērtībām veic tikai cikliski un īsi pirms Saeimas vēlēšanām, ka tātad šīm partijām ir svarīgi piedalīties arī pašvaldību vēlēšanās un arī Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Tādējādi likumdevējs ir vēlējis šeit izbēgt no tā cikliskuma, ka politiskās partijas it kā saņem un visu finansējumu izlieto tikai īslaicīgi tajā Saeimas vēlēšanu gadā un trīs gadus it kā neveic to pilsoniski politisko darbību, kuru likumdevēja ieskatā viņiem vajadzētu veikt. Es domāju, ka šeit tas leģitīmais mērķis ir bijis tāds, lai politiskās partijas būtu aktīvas caurmērā visu šo gadu čteru periodu un nevis tikai tajos, teiksim, cikliskajos posmos, kas attiektos uz Saeimas vēlēšanām.

I. Brīnuma.

Un strādā pie savas.....

J. Briede.

Jā, bet tad es tomēr paturpināšu vēlreiz... Respektīvi, bet jūs nepiekrītat tam, ka tomēr tas kaut kādā veidā nu izjauc to līdzsvaru starp šīm te reģionālajām partijām? Vispirms jā... vai jūs piekrītat, ka tas izjauc kaut kādā veidā šo te līdzsvaru starp šīm te reģionālajām partijām? Un tad es turpināšu.

A. Smiltēna.

Vai es drīkstu precizēt? Līdzsvaru starp reģionālo partiju starpā jeb līdzsvaru starp reģionālajām partijām un parlamentārajām partijām?

J. Briede.

Nē, nē... reģionā... teiksim, nu, kaut vai uz vēlēšanām, ka tām reģionālajām partijām, kuras tad ir tā kā startējušas un dabūjušas tās divas balsis tajā Saeimā, nu, tām ir šī te.. vairāk naudas un viņas spēj vairāk sevi reklamēt kā varbūt ļoti labā reģionālā partija, kas nepiedalās un nevēlas piedalīties šajās te parlamentārajās vēlēšanās.

I. Brīnuma.

Es varbūt centīšos paskaidrot. Iepriekš jau lietā tika tā kā diskutēts, vai varētu būt šis te priekšvēlēšanu aģitācijas konkurences tā kā izkropļojums... es saprotu, ka tāds varētu būt tas jautājums.

Nu, pirmkārt, ir jāskatās, ka... manuprāt, ja paskatās, kuras no šīm te lielajām nacionālajām parlamentārajām partijām, vai viņas piedalās visās šajās te pašvaldību vēlēšanās. Reizēm mēs redzam, ka nepiedalās, respektīvi, ja paskatās konkrēto pašvaldību, var būt arī, ka konkrētā lielā parlamentārā partija, kas it kā saņem šo te finansējumu, bet konkrētajā pašvaldībā vispār nekandidē. Tā kā tur ir jāskatās arī konkrētās pašvaldības un tad kādi ir vispār šie iesniegtie kandidātu saraksti un kuras partijas tad var vispār tur konkurēt.

Es vērstu tad uzmanību uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 24, kas tika izstrādāti saistībā ar šo te likuma regulējumu par politiskajām organizācijām, partijām piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu un tur ir 7.2. punkts, kas nosaka, ka tās politiskās organizācijas un šīs te partijas saņem finansējumu, ja viņas strādā kopā... pašvaldību vēlēšanās iesniedz kopējo kandidātu sarakstu, tad valsts finansējumu var izmantot kopējai politiskajai aģitācijai. Respektīvi, šis punkts speciāli tika plānots, lai šīs te mazās reģionālās lokālās partijas veidotu šos te kopējos sadarbības modeļus, sadarbības tīklus... viņas turpinātu strādāt šajā pašvaldībā, bet viņas būtu tā kā konsolidētas, motivētas konsolidēties, integrēties ar šīm te nelielajām partijām un respektīvi tas arī dotu šo te... par ko mēs runājam lietā... šo te parlamentāro partiju, politisko partiju, stiprināšanas mehānismu. Tātad, valsts finansējums faktiski kopējai politiskajai aģitācijai caur šo punktu varētu tikt izmantots, arī mazā partija pie viņa tā kā tiktu, lielā partija varētu dalīties ar to.

J. Briede.

Es līdz galam nesapratu. Tad, jūsuprāt, nerada nekādu tādu disproporciju starp to finansējumu... tas ir tā atbilde, ka jā vai nē...?

I. Brīnuma.

To ir ļoti grūti arī paredzēt... Es tā kā papētīju politisko partiju šos te rezultātus un viņi konkrētajos novados ir ļoti atšķirīgi. Paskatoties dažu šo lokālo partiju rezultātus, var redzēt, ka ir kaut kādi konkrēti mazie novadi, kuros mazās partijas ir ieguvušas ļoti daudzas dominējošās balsis. Nu, teiksim, Valmieras novadā... Varētu mēģināt nosaukt

tās konkrētās pašvaldības, bet, ja paskatās pašvaldību vēlēšanu datus pēdējos gan tikai... jo mums ir tikai pēdējie vēlēšanu dati par jauno administratīvi teritoriālo novadu, tad mēs redzam, ka reizēm mazās partijas lokālās ir spējušas ļoti veiksmīgi konkurēt ar lielajām partijām. Tas ir arī tā tīri no prakses.

J. Briede.

Tātad, es no jums saprotu, ka jūs sakāt, ka nē...

A. Smiltēna.

Mēs sakām, ka nē.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Turpināsim ar jautājumiem. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labrīt! Paldies par viedokli.

Man būs vairāki jautājumi. Viens. Jūs teicāt, ka likumdevēja politiskā izšķiršanās ir bijusi atbalstīt lielās, plašas tautas masas iesaistošās partijas. Vai, tā atklāti sakot, tad likumdevēja mērķis ir bijis, lai šādas reģionālās vai vietēja mēroga partijas nepastāvētu? Vai varētu tā skaidri pateikt, ka tā ir likumdevēja politiskā izšķiršanās un virzība uz to, ka šādām partijām Latvijā nevajadzētu būt tādām, kas orientējas tikai uz reģionāla mēroga cilvēku iesaisti?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu. Mūsu ieskatā šādu likumdevēja mērķi saskaņāt nevar. Mūsu ieskatā likumdevēja mērķis ir bijis tāds, ka šīs te mazās vai reģionālās partijas, kuras ir pierādījušas sevi kā ilgtspējīgas un tādas, kas spēj tiešām piesaistīt plašu, teiksim, atbalstītāju skaitu, viņas ar laiku veidojas, integrējas lielākās politiskās partijās. Un ne tāpēc, ka mazajām partijām būtu tamdēļ, kā tiesnesis Kučs minēja, jāiznīkst vai jāiet mazumā, bet likumdevēja tas mērķis, mūsaprāt, ir bijis tāds, ka tās partijas, mazās reģionālās partijas, kuras ir veiksmīgas un spēj piesaistīt, teiksim, vēlētājus un spēj reģionālā līmenī veiksmīgi risināt savas problēmas, ar laiku pārraug vai veidojas par demokrātiskā parlamenta partijām vai integrējas kaut kādās esošās partijās.

A. Kučs.

Nu, vienalga... bet tad tā virzība vienalga, kā es saprotu, būtu tāda, ka tajā ilgtermiņā tai vietējai reģionālā mēroga partijai būtu, kā jūs sakāt, jāklūst par nacionāla mēroga partiju vai jāmeklē kāda konsolidācija ar kādu lielāku politisku spēku... Vai es pareizi sapratu?

I. Brīnuma.

Likums neparedz ierobežot šīs te mazās partijas. Bet idejiskā līmenī, lai stiprinātu parlamentāro demokrātiju, arī šīs te parlamentārās partijas atzīst, ka mazās lokālās partijas ir ļoti lieli un veiksmīgi aktīvisti un parlamentārās partijas labprāt vēlētos sadarboties ar šiem te cilvēku resursiem. Jo patiesībā tika minēts arī atzinumā... ko mēs gatavojām... ka partijām reizēm ir grūti piesaistīt gan biedrus, gan personāla resursus... respektīvi, tas pozitīvais mērķis, tā kopējā virzība un ideoloģija būtu, ka būtu vēlams, lai mazās partijas ar saviem tiešām lokālajiem aktīvistiem pēc iespējas vairāk sadarbotos ar lielajām parlamentārajām partijām. Kopumā, arī šie te vietējo pašvaldību ievēlētie deputāti patiesībā pēc tam tiktu aiznesti arī uz Saeimu un varētu strādāt visas valsts līmenī. Tātad, tas idejiskais mērķis, tas pozitīvais, ko valsts redzētu, būtu, ka mēs ietu uz to, bet tajā pat laikā mazās partijas netiek ne likvidētas, ne ierobežotas. Pēdējie grozījumi bija likvidēt šīs te politisko partiju apvienības neregistrētās pašvaldību vēlēšanās, bet par mazajām politiskajām partijām negāja runa nekad.

A. Kučs.

Paldies. Tad vēl viens jautājums man būs... vai, pieņemot apstrīdētās normas, tika vērtēta ietekme uz to, kādu tās atstās uz vietējā mēroga partijām un arī uz vietējo demokrātiju, ņemot vērā pagājušajā tiesas sēdē Kažokas kundzes arī izteikto, ka tieši caur politiskajām partijām šobrīd arī vietējā līmenī cilvēki var iesaistīties politiskajās aktivitātēs.

I. Brīnuma.

Nu, vēsturiski skatoties atpakaļ uz likumprojekta izstrādi, kad tika apmēram iezīmēti šie te budžeta līdzekļi, tā pirmā ideja tam uzmetumam bija tāda, ka visu šo te papildus budžetu tā kā sadalītu, kā bija jau iepriekšējais modelis, par Saeimā iegūtajām balsīm, respektīvi, par Saeimas vēlēšanās nodoto vēlētāju balsu skaitam proporcionāli. Bet tad tika secināts, ka tas būtu tiešām, kā jau arī kolēģe teica, pārāk liels uzsvars tikai uz vienām vēlēšanām, kas nenodrošinātu šo te politisko partiju... nestimulētu arī piedalīties teritoriāli tur visas valsts līmenī, Eiropas Parlamenta līmenī, faktiski tāds viens starts varētu noteikt visas partijas turpmāko attīstību — vai nu partija zeļ vai aiziet uz maksātnespēju. Līdz ar to šis it kā lielais finansējums tika sadalīts vairākās komponentēs, lai līdzsvarotu un lai mazinātu riskus un tamlīdzīgi. Respektīvi, sākotnējā tā doma jebkurā gadījumā, kā arī mēs jau no paša sākuma teicām, ka politiskās partijas lielās valsts līmenī bija ļoti vājas un ir nepieciešams viņas stiprināt, lai viņas būtu neatkarīgas arī no šiem te ziedotājiem, administratīvi spējīgas un pašas spētu eksistēt un izdzīvot. Respektīvi, vienmēr tas lielākoties uzsvars vienmēr ir bijis uz politisko partiju primāru stiprināšanu, kas tajā brīdī valstij bija ļoti aktuāli un akūti svarīgi.

A. Kučs.

Paldies. Un tad mans pēdējais jautājums.

Es saprotu par budžeta līdzekļu ietaupīšanu, bet kādā veidā tas, ka mēs liedzam finansējumu reģionālajām partijām, stiprina nacionāla mēroga partijas...

I. Brīnuma.

Nu, principā jau šobrīd tas finansējums... arī, ja paskatās, viņš tika ... tas finansējums papildus parlamentārajām partijām tika atrasts līdz tādām līmenim, kāds ir Lietuvā un Igaunijā. Latvijā tāpat viņš palika zemā līmenī. Ja paskatās no citu Eiropas Savienības valstu datiem, tad Latvijā viņš bija ļoti zems pirms tam, tie 500 tūkstoši... un tagad viņu pievilka faktiski līdz Igaunijas un Lietuvas modelim. Respektīvi, šis te partijas jau tāpat... es domāju, ka neviens eksperts arī neteica, ka viņas būtu pārfinansētas. Šobrīd tas optimālais modelis, kā es saprotu ir, ka apmēram 80 procenti varētu būt, ka partija tiek uzturēta no valsts un tad tie 20 procenti ir apmēram šie te ziedojumi un biedru naudas un tā tālāk... it sevišķi, ja ņem vērā, ka Latvijā tie ziedojumi un biedru naudas netiek ļoti aktīvi maksātas. Respektīvi, ja mēs sāktu hipotētiski piešķirt naudu arī citām mazajām partijām, tad droši vien šie te budžeta līdzekļi būtu jāsakalda un tad lielās politiskās partijas parlamentārās faktiski tiktu atstātas atkal šajā pabērna lomā, kur viņas, iespējams, nespētu pildīt savas tās funkcijas, kas tiek sagaidītas no parlamentārajām partijām, tajā skaitā, teiksim, arī no dalības Eiropas Parlamenta partiju līmenī, kur arī starptautiskā sadarbība varētu būt diezgan resursus prasoša.

A. Kučs.

Un, ja es pareizi saprotu, tad jūs redzat, ka tā naudas summa nevis būtu, teiksim, lielāka, bet ir tā naudas summas, kas ir un tad to vienkārši būtu jāsadala arī uz vietējām partijām tajā skaitā. Tā es to sapratu... tāpēc tas varētu vājināt lielās partijas.

I. Brīnuma.

Nu, es pieņemu, ka tā tas būtu. Nu, šobrīd ir grūti modelēt, kā būtu, ja būtu... bet faktiski tas budžeta piešķirums ir tāds, kāds viņš ir.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājum uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien. Man vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums ir attiecībā uz jūsu norādīto situāciju, kā ir citās valstīs, jūs pieminējāt Lietuvu un Igauniju. Sakiet, lūdzu, vai šī specifiskā situācija, sauksim to tā, kas ir Latvijā, ka tikai politiskās partijas var pieteikt kandidātu sarakstu pašvaldību vēlēšanās, šeit spēlē kaut kādu lomu, ja mēs salīdzinām Latvijas politisko partiju finansēšanas modeli ar citu valstu politisko partiju finansēšanas modeli? Paldies.

A. Smiltēna.

Nu, jā... Kandidātu pieteikšana... droši vien vēlēšanu sistēma daudzās valstīs ir diezgan atšķirīga, atšķirībā no valsts modeļiem, arī parlamentā... teiksim, ir arī atšķirīgi šie te kandidātu sarakstu iesniegšanas veidi. Tā ka... pēdējā likumdevēja izšķiršanās bija tā tad pēc iespējas lai varētu stiprināt politiskās partijas, atteikties no vēlētāju apvienībām. Līdz ar to es saprotu, ka likumdevēja vēlme nav šobrīd iet uz kādiem individuāliem kandidātu sarakstiem. Nu jā... tā kā likumdevēja vēlme manāmi ir iet uz šo te politisko partiju stiprināšanu.

G. Kusiņš.

Vai es pareizi sapratu jūsu atbildi, ka kandidātu sarakstu pieteikšanas kārtība varētu ietekmēt to, kā politiskās partijas tiek finansētas un šo modeļu izveidi? Vai es pareizi sapratu jūsu viedokli?

A. Smiltēna.

Nu, es pieņemu, ka jā. Tas būtu tā eventuāli.

G. Kusiņš.

Paldies. Sakiet, lūdzu, nu... paturpinot to pieļāvumu tādu izmantošanu... Mums šobrīd ir apstrīdēta 2. punkta redakcija, ka maksā 50 eiro centus par katru iegūto balsi pēdējās pašvaldību vēlēšanās. Iepriekšējās tiesas sēdēs izskanēja viedoklis, ka pat tad, ja finansētu tikai tās politiskās partijas... pat, ja šādas normas nebūtu... politiskās partijas finansētu pēc iepriekšējā Saeimā iegūto mandātu skaita... tiem, kas ir 2 procentus pārvarējuši plus vēl par katru iegūto balsi. Vai arī situācijā, ka šādas apstrīdētās normas nebūtu... nesaglabātos tāda pirmsšķietama nevienlīdzība starp šiem kandidātiem? Piemēram, Talsu novadā... Talsos kandidē "Mēs — Talsiem un novadam", savukārt Talsos kandidē arī "Jaunā Vienotība". Un pat, ja šādas apstrīdētas normas nebūtu, tik un tā Jaunai Vienotībai tiktu izmaksāts valsts budžeta finansējums. Vai viņa nebūtu atšķirīgā situācijā, jau pat neskatoties uz šo apstrīdēto normu? Paldies.

A. Smiltēna.

Jā, nu, šķiet, ka tā ir, ka saistībā ar valsts finansējuma piešķiršanu likumdevēja izšķiršanās jau no 2009. gada vai faktiski no brīža, kad vispār tika ieviests šis te jaunais tiesību institūts un speciāla tiesība, iespēja saņemt valsts finansējumu, jau šajā brīdī

likumdevējs bija izdarījis to nošķirumu par labu parlamentārās sistēmas partijām un arī ar grozījumiem, kas ir stājušies spēkā 2019. gadā, šeit ir dažādi modelēti un varbūt faktiski šī te finansējuma saņemšanas un finansējuma veidošanās kārtība ir diferencēta, bet pats pamatprincips 2019. gada grozījumiem nav mainīts. Un faktiski attiecībā pret reģionālajām partijām, kuras nēstartē Saeimas vēlēšanās, situācija ar pēdējiem grozījumiem nav mainīta. Līdz ar to faktiski, pat ja nebūtu apstrīdētā tiesību norma, kas ir 7.¹ panta pirmās daļas 2. punkts, situācija paliktu tāda pati, faktiski nemainītos attiecībā pret pieteikuma iesniedzēju.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

Un pēdējais, trešais, jautājums. Jūs teicāt, ka... ja es pareizi sapratu jūsu atbildi... ka nepietiek ar vienu pazīmi, atbildot uz iepriekš izteikto jautājumu, vai nevar par pazīmi izvēlēties šīs politiskās partijas deputātu kandidātu saraksta iesniegšanu kā pazīmi, jūs, ja es pareizi saprotu, teicāt, ka nepietiek tikai ar vienu, jāskatās ir vairākas citas pazīmes kopumā.

Mums nesen bija Saeimas vēlēšanas. Un mēs redzējām, ka piedalījās, man liekas, 19 dažādi kandidātu saraksti. Sakiet, lūdzu, vai patiešām ir kaut kāda iespēja novērtēt politisko partiju izteiktās programmas vai viedokļus? Jo, es, piemēram, skatos... 10. saraksts, partija "Vienoti Latvijai:", priekšvēlēšanu programma sastāv no viena vārda, šis vārds ir "tautvaldība". Un tad es skatos uz priekšvēlēšanu programmu, kas bija pieteikuma iesniedzējiem. Un šeit patiešām mēs varam teikt, ka partija "Vienoti Latvijai" pilda... kaut kādu valstisku lomu ar savu priekšvēlēšanu programmu izsaka, vai kā? Paldies.

I. Brīnuma.

Konkrētās politiskās partijas programmas droši vien būtu sarežģīti vērtēt. Es domāju, ka varbūt viena negatīva prakse vai specifiska prakse nebūtu arī... ir arī partijas, kas ļoti daudz strādā pie politisko partiju programmu izveides. Un tas ir varbūt normāli un tāpēc viņām arī tiek piešķirts šis te valsts finansējums, lai viņas varētu šīs te programmas izveidot kvalitatīvi.

G. Kusiņš.

Bet tā esošā situācija šobrīd ir šāda, ka kandidātu saraksts, 10. saraksts, un priekšvēlēšanu programma ir viens vārds. Vai es pareizi saprotu, ka priekšvēlēšanu programmas nebūtu vēl tas papildu arguments. Vai tad paliek, ka tas vienīgais arguments ir partijas biedru skaits? Tātad, tām politiskajām partijām, kas piedalās un grib iesniegt kandidātu sarakstu Saeimas vēlēšanās, vajag 500 biedrus pēc šobrīd esošā, un pieteikuma iesniedzējiem, man liekas, ir 270 politiskās partijas biedri. Vai tad tas paliek kā tā vienīgā atšķirīgā pazīme?

A. Smiltēna.

Šī ir... tātad dibinātāju skaits ir pietiekami nozīmīga atšķirīgā pazīme, kas uzreiz nostāda šīs te divas partiju grupas atšķirīgos stāvokļos... bet jūsu minētais piemērs, ka viena no partijām, kura startēja Saeimas vēlēšanās, bija izstrādājusi sev ļoti lakonisku partijas programmu, gluži neraksturo visu šo te grupu... parlamentāro partiju grupu. Parlamentāro partiju grupu raksturo arī tādas pazīmes kā izvērstas politiskās partijas, jauniešu organizācijas, sadarbība ar Eiropas Savienības... Eiropas politiskajām partijām un citas šādas pazīmes. Tiesa gan, saistībā ar kritēriju skaitu, kāpēc es minēju, ka ar vienu... ka ar vienu kopīgu kritēriju šajā gadījumā nepietiks, lai mēs konstatētu, ka ir izveidojusies kaut kāda konkrēta homogēna fokusgrupa, kuru pēc tam var salīdzināt. Prasības pieteicējs ir norādījis kā prasības pamatojumu tikai Satversmes 91. pantu, tātad, tikai šo te vienlīdzības principu. Un parasti, norādot šo prasības pieteikumu, tiek norādīta arī vēl cita aizskartā pamattiesība, kas tādējādi, vērtējot to metodoloģiju, ļauj secināt... tātad, kas ir aizskartā pamattiesība kopsakarā ar vienlīdzības principu. Un šajā gadījumā... un tad mums ir vienkāršāk izveidot šo metodoloģiju, jo šie kritēriji, lai konstatētu fokusgrupu, veidojas dabiski. Vai mēs skatāmies, teiksim, materiālo stāvokli, vai tiesības biedroties vai kā citādāk... un šeit tad mēs varam izveidot organiski tos kritērijus, lai secinātu, ka šī ir fokusgrupa, kurai tālāk mēs salīdzinām — ir vai nav atšķirīgas tiesiskās sekas. Šajā gadījumā ir norādīts tikai 91. pants, kas nozīmē, ka šeit liela vērtība ir jāpievērš tam, lai vispār konstatētu, kas ir šī fokusgrupa, kurai tālāk... homogēnā fokusgrupa, kurai tālāk mēs vērtējam, ir vai nav atšķirīgas, nepamatoti atšķirīgas tālākās tiesiskās sekas. Šādā kontekstā es minēju kritēriju.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies par jūsu atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā... tiesnešiem vairāk jautājumu nav. Vai pieteikuma iesniedzējas pārstāvim būs jautājumi? Lūdzu!

E. Zelderis.

Labrīt, godātā Satversmes tiesa! Klātesošie! Man būs vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums ir. Jūs minējāt un atsaucāties uz 2014. gada prezidenta Andra Bērziņa izveidoto ekspertu grupu un ziņojumu, kurā ir norādīts, ka, “lai parlamentārā sistēma funkcionētu veiksmīgi, ir nepieciešama stabila, pilsoniskajā sabiedrībā saskaņota un sabiedrības uzticību baudoša politisko partiju sistēma”. Nu... tur tālāk arī minējāt, ka... turpinot to ziņojumu jūs arī vēstulē 4. lapaspusē otrā rindkopā rakstāt, ka “Tieslietu ministrijas vērtējumā partijas, kuras darbības mērķis ir politiskā vara tikai vienā novadā vai reģionā, nevar sniegt tādu ieguldījumu stabili politisko partiju sistēmā,

kādu sniedz visā valsts teritorijā darbojošās partijas, kuru darbības mērķis ir iegūt politisko varu valstī un politiski pārstāvēt pēc iespējas plašākas sabiedrības grupas, tajā skaitā Eiropas Parlamentu. Demokrātiskā valstī ir svarīgas un aizsargājamas tiesības veidot politiskās partijas un organizācijas un apvienoties tajās, taču vienlaikus valsts parlamentārās demokrātijas stiprināšanas nolūkos svarīgi ir īpaši motivēt stabilitu, konsolidētu partiju sistēmas izveidi, ir iespēja apvienot plašas sabiedriskās grupas.”

Man ir jautājums. Vai jūs varētu īsi mēģināt pateikt, ko faktiski nozīmē šī stabilā, konsolidētā politisko partiju sistēmas izveide? Tas ir tā kā visu laiku ir stabili trīs, četras partijas...? Kā jūs to domājat? Faktiski kā tas notiks... notiktu vai notiek?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu. Mūsaprāt, nav svarīgi šeit partiju skaits. Mēs zinām, ka ir valstis, kurās tradicionāli, kā, teiksim, Lielbritānija vai Amerikas Savienotās Valstis, kurās tradicionāli ir divas lielas partijas un vēl tad virkne citas, bet pamatā ir divas lielas, kuras pamatā cīnās savā starpā tātad par vēlētāju atbalstu. Mūsu ieskatā šeit nav svarīgi skaits... divas.. trīs... četras... piecas... partijas parlamentārā demokrātijā. Kā mēs redzam, tad tieši pēdējās vēlēšanās mums parlamentā ir pārstāvētas 5, 7, 8 partijas un tas ir pietiekošs skaits, lai vēlētāji varētu izvēlēties, kādiem politiskiem uzskatiem viņi piekrīt.

Līdz ar to īsā atbilde uz jūsu jautājumu... nē... šeit, lai pateiktu, kāds ir pietiekams partiju skaits vai kāds ir minimālais partiju skaits, kas ir nepieciešams, šeit mēs nevarēsīm nosaukt konkrētu skaitli. Tas ir politisks process un tās ir vēlētāju politiskās izvēles, kādām partijām viņi dod savu balsi.

E. Zelderis.

Bet man kā... “Mēs — Talsiem un novadam” dibinātājam, iniciatoram nu tieši gribētos saprast, kas tad faktiski... nu mēs par skaitu... jā... tā ir viena jautājuma daļa. Bet kas ir šis stabila, konsolidēta partiju sistēma? Ko tas faktiski nozīmētu iedzīvotājiem, kā to izstāstīt viņiem? Tad jūs paredzat, ka būs... nu, labi... nav svarīgi 3, 5 vai 7 partijas, bet viņas stabili dzīvo ilgu mūžu? Kas ir šajā terminā.. šajā vārdu salikumā? Stabila, konsolidēta politisko partiju sistēma?

A. Smiltēna.

Mūsu ieskatā šeit būtu jāvērtē arī ne tikai ne partiju skaits un ne konkrētu partiju nosaukumi, bet partiju politiskie virzieni. Tātad ir konsolidēta un stabila partiju parlamentārā sistēma... Tas nozīmē, ka ir pietiekami konsolidētas partijas, kas pārstāv liberālos uzskatus, konservatīvos uzskatus, labējos, kreisos, nacionālos un tā tālāk... Tātad, šeit tā konsolidācija un partiju daudzveidība būtu atvasināma ne tik daudz no partiju skaita, bet no tā, cik vispār mūsdienu demokrātiskajā Eiropā ir pārstāvēti lielie

politiskie virzieni. Kā jau es minēju... ir konservatīvie, liberālie, nacionālie un centriskie un tā tālāk.

E. Zelderis.

Paldies.

Tad nākamais jautājums. 13. Saeimas vēlēšanās tika ievēlēta partija "Jaunā Konservatīvā partija" — 16 deputātu vietas. Partija "Saskaņa" — 23 vietas. Politiskā partija "KPV LV" — 16 vietas. Politisko partiju apvienība "Attīstībai/Par!" — 13 vietas. 14. Saeimas vēlēšanās visas šīs minētās partijas nav ievēlētas. Piemēram, partija "Kam pieder valsts", šķiet, ka nomainīja nosaukumu un viņa vispār nepiedalījās šajās Saeimas vēlēšanās, bet tur piedalījās pārējās partijas, bet viņas neiekļuva. Ir ievēlētas vairākas jaunas partijas, kā Apvienotais saraksts... partiju apvienības "Apvienotais saraksts", kurā ir iepriekš Saeimā nepārstāvētas partijas, ir partija "Progresīvie", ir partija "Stabilitātei", ir partija "Latvija Pirmajā vietā".

Man ir jautājums. Salīdzinot šo divu Saeimas vēlēšanu rezultātus, jūsu pieminēto ekspertu ziņojumu pirms 8 gadiem par stabilitāti un veiksmīgi funkcionējošu sistēmu, vai, jūsuprāt, šobrīd mēs virzāmies uz to motivēto... kā jūs rakstāt vēstulē... "stabilu, konsolidētu politisko partiju sistēmu"?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Tieslietu ministrija nevar komentēt konkrētu vēlēšanu rezultātus. Tā ir vēlētāju izvēle, vēlētāju atbalsts konkrētām politiskām partijām. Un konkrētā politiskā partija tajā brīdī, kad ir bijusi ievēlēta parlamentā, ir baudījusi vēlētāju uzticību, un tajā brīdī viņa ir bijusi stipra, tajā brīdī, kad viņa nav ievēlēta, tajā brīdī viņa šo uzticību ir zaudējusi.

Bet, izejot no atbildes, ko es sniedzu uz iepriekšējo jautājumu, uzskatām, ka šeit būtu svarīgi ir ne tikai tas, ka konkrēta partija turpina pastāvēt... konkrēta juridiska persona, bet šai te konsolidētajai parlamentārajai sistēmai ir svarīgi, ka tiek pārstāvēti šie politiskie virzieni un šīs idejas. Mēs šobrīd neņemamies izanalizēt, kuras idejas, politisko virzienu idejas šajā Saeimā ir vairāk pārstāvētas iepretim iepriekšējai Saeimai, bet katrā ziņā arī partijām var būt, teiksim, brīži, kad viņas ir stiprākas un brīži, kad viņas ir vājākas un tas ietilpst arī demokrātijas sistēmā iekšā. Tās ir vēlētāju tiesības izvēlēties.

Bet kopumā ideja ir tāda, ka parlamentārā demokrātijā ir politiskie virzieni... ir stipri politiskie virzieni, starp kuriem vēlētajiem ir iespēja izvēlēties, kuru politisko virzienu viņi kopumā vairāk atbalsta.

E. Zelderis.

Nu... bet te jūs rakstāt... "stabila, konsolidēta politisko partiju sistēmas izveide". Te nav tā kā stabila, konsolidētu virzienu vai kā jūs izveide... vadlīniju... vai kā es sapratu... kaut kādu tādu fundamentālu programmu virzība, bet šeit ir minēts...mēs

runājam arī vispār šajā lietā par partijām, politiskajām partijām, par konkurenci, finansēšanu, reģionālās partijas, nacionālā mēroga partijas... bet nu jūs te rakstāt... un tas ne vienreiz vien ir izskanējis šajās tiesas sēdēs, ka stabilizē, konsolidē politisko partiju sistēmu.

Es tad vēlreiz varbūt, ja drīkst, uzdošu jums... nu, kāds ir jūsu viedoklis kā Tieslietu ministrijas pārstāvēm... Mēs ejam uz šo... vai šobrīd mēs tā kā tuvojamies tai izveidei? Mēs tuvojamies, mēs ejam mērķtiecīgi...? Jo jūs to paši rakstāt.

A. Smiltēna.

Jā. Es atvainojos, es varbūt precizēšu iepriekšēji atbildi... Tas, ka kāda partija ir iekļuvusi Saeimā, konkrēta partija ir iekļuvusi Saeimā un saņēmusi valsts finansējumu, nedod iespēju cerēt, ka šīs partijas eksistence turpmāk būs mūžīga un pilnībā nodrošināta un pilnībā neizbēgama. Tas, vai partija eksistē vai neeksistē, vai viņa ir pārstāvēta pašvaldībā, Saeimā vai Eiropas Parlamentā, atkarīgs no vēlētāju izvēles. Tātad, šeit galvenais ir vēlētāju izvēle. Bet sistēma, ko ir izveidojis likumdevējs ar to, ka demokrātiskā parlamentārā sistēma ir jāstiprina, mūsaprāt, kopumā darbojas. Un vēlētājiem tiek dotas izvēles iespējas starp dažādiem politiskiem virzieniem. Ja konkrēto politisko virzienu vairs nepārstāv viena partija, tā vietā var nākt cita partija, bet ir izvēles iespējas un ir iespējas vērtēt politiskos virzienus.

E. Zelderis.

Man tad nākamais jautājums. 4. lapā jūsu vēstulē Satversmes tiesai... Tieslietu ministrijas vēstulē Satversmes tiesai 4. lapaspuse ceturtā rindkopa. Tur minēts "apstākļi, ka valsts nesniedz finansējumu visām partijām, kas piedalās pašvaldību vēlēšanās, Tieslietu ministrijas vērtējumā tas pats par sevi nav pamatojums secinājumam, ka tiek pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips. Par atbalstu visa līmeņa partijām un valsts finansējuma piešķiršana arī partijām, kas piedalās tikai pašvaldību vēlēšanās, ir iespējamās diskusijas, tomēr vienlaikus svarīgi ir saglabāt valsts izvirzīto prioritāro mērķi — stiprināt stabili partiju sistēmu."

Jūs sakāt... un arī atbildot uz tiesneša jautājumiem, ka šis tā kā finansējums tur nav nepieciešams reģionālajām partijām un koncentrējamies uz konsolidēto, stabilo politisko partiju sistēmu... bet nu jūs tomēr norādāt vēstulē, ka ir iespējamās diskusijas. Ko jūs ar šo domājat? Kādas diskusijas jūs tomēr vēl tā kā pieļaujat... iespējamās?

A. Smiltēna.

Paldies par jautājumu.

Kā jau mēs minējām iepriekš atbildēs, tad Tieslietu ministrijas ieskatā partijai tiesības pretendēt uz valsts budžeta finansējumu... tās nav pamattiesības, tās ir speciālās tiesības. Un no šāda viedokļa tātad tā ir likumdevēja tiesību politiskā izvēle, kura līmeņa partijas vairāk stiprināt tieši ar valsts budžeta līdzekļiem. Un tiktāl, ciktāl tā ir

likumdevēja tiesību politiskā izvēle, šeit būtu iespējams likumdevējam diskutēt par dažādiem modeļiem un tas ir atkarīgs arī no valsts finansiālajām iespējām un daudziem citiem aspektiem. Tātad šeit, par cik šī ir speciāla tiesība nevis pamattiesība, šo speciālo tiesību var izvērst dažādos veidos. Bet šobrīd tas, ko mēs redzam, kas ir rakstīts likumā "Par politisko partiju finansēšanu", likumdevējs šobrīd ir izvēlējis vienu konkrētu veidu, viņš ir izvēlējis stiprināt tieši parlamentārā līmeņa partijas un tas ir tas, par ko likumdevējs šobrīd ir nosvēries par labu šādam modelim. Bet mēs neizslēdzam, ka likumdevējs varētu... varētu izvēlēties arī citus modeļus. Bet tā ir likumdevēja izvēle.

E. Zelderis.

Varbūt tad lūgšu arī precizēt... jo man jautājums ir tieši jums kā Tieslietu ministrijas pārstāvēm, jo likumdevējs, jā, nosaka... es domāju, ka tur ir politiska izvēle piešķiršanā un tā tālāk... Bet jums, kā Tieslietu ministrijai, kas vērtē šo normu un topošo normu likumprojektu un tā tālāk tiesiskumu, atbilstību arī zināmā mērā tomēr Satversmei... jūs rakstāt, ka ir iespējamās diskusijas. Jūs paši to rakstāt, jūs šeit nesakāt, ka, ja tur būs politiski kaut kādi lēmumi un tad mēs... jūs paši to pieļaujat. Jūs kā Tieslietu ministrija, kas atbilstoši kompetencei tomēr daudzus jautājumus izskata, vēro un arī, kā jau tika pieminēts, jūs arī virzījāt 2019. gadā šos grozījumus Partiju finansēšanas likumā... tad man vairāk tas jūsu viedoklis tieši kā Tieslietu ministrijas... tad diskusijas šobrīd liekas, ka ir vajadzīgas par šo regulējuma pārskatīšanu tieši kontekstā ar reģionālajām partijām?

A. Smiltēna.

Es precizēšu iepriekšējo atbildi. Tas, kas ir rakstīts Tieslietu ministrijas atbildes rakstā 4. lapā, es to precizēju iepriekšējā atbildē. Tātad diskusijas ir iespējamās tādā kontekstā, ka likumdevējam ir iespēja izvērst, papildināt vai mainīt šo modeli, kādu viņš šobrīd ir izvēlējis. Ja jūs jautājat mums, kā Tieslietu ministrijai, vai mēs šobrīd redzam nepieciešamību no Satversmes viedokļa mainīt esošo sistēmu, tad mēs paskaidrojām jau iepriekš, ka mēs uzskatām, ka esošā sistēma, kāda tā šobrīd ir, ir atbilstoša Satversmei un tātad tieši no atbilstības Satversmei viedokļa, mēs neredzam nepieciešamību esošo sistēmu mainīt, atkāpjoties no tās politikas, ko ilgstošākā laika periodā ir veidojis likumdevējs. Nu šeit es gribētu minēt arī vēl to, ka arī 5 procentu vēlētāju atbalsta barjera ir viens no tādiem instrumentiem, ko likumdevējs ir ieviesis priekš tam, lai veicinātu, ka Saeimā nevar iekļūt ļoti daudz partijas, lai veicinātu to, ka Saeimā tomēr veidojas nopietns spēku samērs starp relatīvi nelielu skaitu partijām. Un ka likumdevējs tātad arī ar šo mehānismu ir mēģinājis veicināt to, lai parlamentā veidotos kaut kādi konsolidēti... noteiktu politisko virzienu pārstāvošs konsolidēts, ne pārāk liels skaits partiju sistēmā.

Paldies. Tāda bija mana atbilde.

E. Zelderis.

Man pēdējais jautājums. Jūs šajā vēstulē Satversmes tiesai vairākkārt norādāt uz partijām, kas piedalās vēlēšanās... reģionālās partijas, kas piedalās vēlēšanās pašvaldību... Bet politiskā partija "Mēs — Talsiem un novadam" pamatā uzsver konstitucionālajā sūdzībā, ka... un pievērš uzmanību pamatā uz partijām, kas ne tikai piedalās reģionālajās vēlēšanās, bet kas iekļūst... kuru pārstāvji tiek ievēlēti pašvaldību domēs. Un man ir jautājums... kas arī ir "Mēs — Talsiem un novadam", kuru pārstāvji ir kopš tās darbības un visās vēlēšanās, kurās šī partija ir piedalījusies Talsu novada domes vēlēšanās, tad viņa tur ir ievēlēta.

Un tad man ir jautājums, vai, jūsuprāt, ir atšķirība starp vienkāršām partijām, kas piedalās vai tomēr ir kādas atšķirības starp tām politiskajām partijām, kuru pārstāvji tiek ievēlēti pašvaldību domēs... tieši reģionālajā līmenī?

A. Smiltēna.

Es atvainojos... vai jūs varētu precizēt jautājumu? Vai es pareizi sapratu... ka vai es konstatēju, vai pastāv atšķirības starp partijām, kuras kandidē vēlēšanās, bet kuras nesaņem nevienu deputātu mandātu pēc tam un partijām, kuras kandidē vēlēšanās un pēc tam saņem kaut vai vienu deputāta mandātu? Vai tāds ir jautājums?

E. Zelderis.

Kas piedalās reģionālās partijas, mazas partijas... nu, daļēji, kā tiesneša Kusiņa kungs... viņš arī minēja to piemēru par programmu, ka piedalās Saeimā partija ar programmu, kurā ir viens vārds un ir arī reģionos partijas, kas ir maziņas, viņas tur piedalās.... Nu, tur varbūt aiziet daži desmiti cilvēki, nobalso, viņas netiek ievēlētas, bet nu tad ir šāda reģionālā partija kā "Mēs — Talsiem un novadam", no kuras regulāri vēlēšanās ievēl vairākus deputātus un šī tendence rāda, ka arvien vairāk ievēl tos deputātus... Un tad man ir jautājums jums, vai ir atšķirība starp šīm divām tipa partijām? Nu... ne partijām pēc būtības, bet ar to nozīmi, ka viņas piedalās... piedalās viņas visas, bet viena tomēr iekļūst un tā otra neiekļūst... Vai starp viņām veidojas kaut kāda atšķirība?

A. Smiltēna.

Jā. Paldies par jautājumu. Mēs ceram.... Ja mēs pareizi izpratām jūsu jautājuma būtību, tad mums ir jāsecina, ka faktiski pastāv atšķirības starp partijām, kuras tiek ievēlētas un partijām, kuras netiek ievēlētas.

E. Zelderis.

Es šo jautājumu uzdošu jums tādēļ, ka sūdzībā mazliet runa ir par kaut ko citu savā būtībā. Jūs analizējat... bija runa par reģionālajām partijām, jūs savā skaidrojumā tiesai norādāt, ka tās, kas piedalās... piedalās reģionos... un reģionālās partijas. Bet mēs

uzsveram uz to, ka mums ir... un arī tādas, kāda ir mūsu partija “Mēs — Talsiem un novadam”, mēs iekļūstam domē. Un tāpēc arī mēs šo sūdzību iesniedzām. Mēs neesam partija, kas vienkārši piedalās, saņem desmit balsis, piemēram, bet mums vajag tagad kaut ko strīdēties... mēs esam partija, kas nopietni ņem dalību gan domes vadībā, gan domes darbā kopumā un vienkārši jūs analizējāt savā skaidrojumā, ka te ir runa tikai par tām, kas piedalās. Bet būtība ir tāda, ka mūsu izpratnē svarīgi ir arī, ja runā vispār par reģionālo partiju finansēšanu kopumā, ka būtiska nozīme ir tam, vai šī partija ir arī ievēlēta. Jūs...

A. Laviņš.

Zeldera kungs, es aicinu uzdot jautājumu.

E. Zelderis.

Jā... nu es vienkārši mēģinu izskaidrot... mēs nevaram nonākt pie kaut kāda...

A. Laviņš.

Jā, bet piedošanu... Tad es pārtraukšu šajā brīdī. Jūs uzdevāt jautājumu par to, vai šīs partijas, kas piedalās un iekļūst, piedalās un neiekļūst, vai starp tām ir atšķirība... mēs saņemām atbildi no Tieslietu ministrijas pārstāves, ka ir atšķirība. Šobrīd es dzirdu, ka tāda kā diskusija sāk veidoties...

E. Zelderis.

Bet man pārjautāja...

A. Laviņš.

Es sagaidu jautājumu. Lūdzu, ja jums ir jautājums, uzdodiet.

E. Zelderis.

Tad ko man jautāt... es nesapratu...? Vai man vēlreiz jāuzdod tas jautājums...?

A. Laviņš.

Nu, nē... es vienkārši šobrīd dzirdu, ka jūs dodat savu vērtējumu par, iespējams, par atbildi. Bet šajā brīdī nevajag vērtējumu dot. Man ir nepieciešams, lai šajā brīdī lietas dalībniekiem būtu iespēja uzdot jautājumus Tieslietu ministrijai.

Ja jums vēl ir kāds jautājums, uzdodiet, lūdzu.

E. Zelderis.

Jā, es atvainojos... Es vienkārši tad nesapratu, vai Tieslietu ministrijas pārstāve saprata to jautājumu... Tātad, es nesadzirdēju... Tātad jūs teicāt, ka ir atšķirība?

A. Smiltēna.

Jā. Iepriekšējā atbildē, ko es devu, es minēju, ka jā, ir atšķirība starp partijām, kuras kandidē un kuras neiegūst deputātu mandātu un partijām, kuras kandidē un iegūst deputātu mandātu.

E. Zelderis.

Un kas ir šī atšķirība?

A. Smiltēna.

Nu... iegūtais deputāta mandāts... tas būtu, pirmkārt. Bet par pārējām atšķirībām, protams... nu, no šīm divām premisām izriet, ka atšķirība ir iegūtais deputāta mandāts.

E. Zelderis.

Bet ko tas nozīmē tālāk partijas darbā? Nu, šī atšķirība... tieši par saturu... kā tas tālāk praksē ir?

A. Smiltēna.

Šī atšķirība partijas tālākā darbā pirmsšķietami nozīmē, ka partija var piedalīties pašvaldības politiskajos procesos un tad pašvaldības domē.

E. Zelderis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi Tieslietu ministrijai?

S. Bērtaitis.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu, uzdodiet!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, 2019. gadā pieņemtie grozījumi Saeimā... grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā, kas modificēja regulējumu attiecībā uz valsts budžeta finansējuma izmaksāšanu politiskajām partijām. Sakiet, lūdzu, vai ar šiem 2019. gada novembra grozījumiem ir ietekmēts tas tiesiskais stāvoklis, kāds ir tā saucamajām reģionālajām partijām... kā konkrētajā gadījumā iesniedzēji? Vai ir kādas tiesības vai pienākumi ietekmēti?

I. Brīnuma.

Nē, tiesiskais regulējums tieši neattiecas uz reģionālajām partijām. Nu, vienīgais, ja ir palielināts šis te parlamentārajām partijām pieejamais finansējuma apmērs, kuru tālāk partijas var izmantot pēc saviem ieskatiem. Teorētiski arī savas darbības veicināšanai reģionā. Bet attiecībā uz reģionālajām partijām šis regulējums tiešā veidā neattiecas.

S. Bērtaitis.

Tātad, vai es pareizi sapratu... tātad, Tieslietu ministrijas ieskatā politisko partiju finansēšanas... valsts budžeta līdzekļu palielinājums pats par sevi nerada ietekmi uz reģionālo partiju tiesisko stāvokli, kā es saprotu, ja?

A. Smiltēna.

Jā.

S. Bērtaitis.

Labi. Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Ja jautājumu nav, tad Tieslietu ministrijas pārstāvēm vēlos pateikties par dalību tiesas sēdē.

Un uz nākotni es tomēr aicinātu valsts institūcijas, un Tieslietu ministrija ir viena no valsts institūcijām, ja vien nav ieviesti ierobežojumi pulcēties, tad tomēr izvēlēties piedalīties tiesas sēdēs, Satversmes tiesas sēdē, klātienē., jo visas šīs dažādās tehniskās nepilnības, nu, tomēr nedaudz ir traucējošas. Tāpēc es nesaskatu šķērsli Rīgā esošām valsts institūcijām piedalīties tiesas sēdē klātienē. Tas ir šobrīd tāds aicinājums par to, kāds ir veids, kā valsts institūcijas piedalās Satversmes tiesas procesā.

Paldies. Lai jums jauka diena!

Varat atslēgties no tiesas sēdes.

A. Smiltēna.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām ar pieaicināto personu uzklaušīšanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes profesors Daunis Auers.

Tiesas sēžu sekretārei vaicāšu, vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Personu apliecinošs dokuments ir pārbaudīts.

A. Laviņš.

Paldies.

Auera kungs, lūdzu, jūs esat aicināts sniegt viedokli Satversmes tiesai. Lūdzu!

D. Auers.

Mana zinātniskā darbība pēdējos 20 gadus ir saistīta ar salīdzināmo politiku, proti, es cenšos Latviju ievietot... nu, plašā pasaulē, saprast Latvijas politiku salīdzinošā kontekstā. Un tāpat mani komentāri arī ir šādā kontekstā.

Un es gribētu uzsvērt, ka visas politiskās sistēmas ir īpatnējas, visas partiju sistēmas ir īpatnējas un Latvijā arī ir savas īpatnības. Un es gribētu norādīt uz trīs īpatnībām, kas, cerams, ir arī saistītas ar jautājumu, kas tiek izskatīts šodien.

Tāpat, pirmais ir par partiju skaitu. Latvija ir īpatnēja Eiropā un, varētu pat teikt, pasaulē ar savu partiju skaitu. Apskatījos Uzņēmumu reģistrā vakar. Ja pareizi saprotu, tad šobrīd Latvijā ir 53 partijas, kas strādā. Igaunijā vakar bija 12 politiskas partijas, Lietuvā — 27, Zviedrijā — 29, Somijā — 24 un tā tālāk.

Un šeit mēs varētu uzdot jautājumu, kāpēc tā, jo tā jau ir ilgstoši Latvijā. Un pirmais iemesls ir, ka ir salīdzinoši vienkārši dibināt politisku partiju Latvijā. Es zinu, ka ir izskanējis arī tas, ka faktiski šis process ir sarežģīts Latvijā, bet salīdzinošā kontekstā nav. Latvijā ir vajadzīgi tikai 200 biedri, lai dibinātu partiju, Lietuvā ir 2000, piemēram. Tas process Latvijā ir tiešām atvieglots, salīdzinot ar līdzīgām kaimiņu valstīm Baltijas reģionā un Ziemeļvalstīs.

Otrais iemesls, kāpēc ir tik daudz partiju, ir tas, ka mums nav paredzēts pašvaldību vēlēšanās piedalīties pilsoņu apvienībām vai individuāliem kandidātiem, kā tas ir Igaunijā un kā tas ir Lietuvā, un kā tas ir Dānijā un arī citviet mūsu reģionā. Un rezultātā, ja ir vēlme starp vietējiem iedzīvotājiem kādā pašvaldībā, piedalīties pašvaldību vēlēšanās, neiesaistoties kādā lielākā politiskā partijā, tad šie indivīdi, šīs grupas ir spiestas dibināt politisko partiju. Un tad, nu, lūk, viens rezultāts ir tāds, ka mums ir 53 politiskās partijas valstī ar 1,8 miljoniem iedzīvotāju.

Otrā īpatnība ir, ka Latvijā nav lielas partijas. Es īsti nepiekrītu tam terminam, kas tika izmantots agrāk šodien, ka gāja runa par lielām partijām. Latvijā partijas ir nelielas. Un par to liecina arī daudzi starptautiski pētījumi. Tāpat vidēji Eiropā apmēram 5 procenti no balsstiesīgiem iedzīvotājiem konkrētā valstī ir partiju biedri. Igaunijā ir apmēram 6,6–7 procenti iedzīvotāju, Lietuvā — ap tiem 5 procentiem. Latvija izceļas ar to, ka mums ir apmēram 1 procents no balsstiesīgajiem pilsoņiem, kas ir iestājušies politiskajā partijā. Un pēc mana un Ikstena kunga aprēķiniem pirms dažiem gadiem tas ir viszemākais rādītājs Eiropā. Un nav nekas būtiski mainījies pēdējos gados.

Šeit vajadzētu norādīt uz to, ka Eiropa faktiski nāk mūsu virzienā tagad, jo Eiropā arī stabili sarūk biedru skaits. Klasiskais piemērs, kas tiek minēts zinātniskajā literatūrā, ir Dānija, kur 1960. gadā 22 procenti... tāpat gandrīz ceturtdaļa no visiem pilngadīgajiem pilsoņiem bija partiju biedri, bet pēdējie dati liecina, ka apmēram 3 procenti no Dānijas iedzīvotājiem ir biedri. Un līdzīga tendence ir manāma visur Eiropā un faktiski visās demokrātiskās valstīs.

Reagējot uz šīm pārmaiņām, kas jau bija manāmas 1970. un 1980. gados, tika ieviests partiju finansējums no valsts budžeta līdzekļiem. Un ar to arī sāka mainīties tas, kā mēs skatāmies uz politisko partiju. Tāpat, ir bijuši mums premjeri savulaik, kas ir aprakstījuši savu politisko partiju kā projektu, kas īsti nav pareizi. Politiskā partija nav projekts ar kaut kādu datumu, kad tas sāk darbību un kaut kādu prognozējamu datumu, kad tas tā kā beigs darbību. Reāli strādājoša funkcionāla politiska partija ir institūcija, kas ir iesakņojusies sabiedrībā, kas saņem stabilu atbalstu, finansējumu un tā tālāk. Un rezultātā, mūsdienās Eiropā politiskās partijas bieži vien tiek saprastas kā sabiedriskais labums un ir pat arī pētījumi, kas salīdzina politisku partiju ar kādu valsts aģentūru, kas pilda konkrētas funkcijas. Un es gribētu uzsvērt četras funkcijas, kas, manuprāt, ir tās svarīgākās, ko jebkurai politiskajai partijai būtu jāpilda.

Pirmais ir mobilizācija. Vēlēšanas bez politiskajām partijām būtu šausmīgi pelēcīgs, šausmīgi garlaicīgs un visticamāk, ar vēl zemāku līdzdalību kā līdz šim, jo politiskās partijas ar savu reklāmu, ar savu krāšņumu, ar saviem līderiem, kas piedalās debatēs, iesaista un motivē cilvēkus piedalīties vēlēšanās. Partijas, protams, arī apkopo intereses, veido politiskās programmas, piedāvā kaut kādu vīziju par nākotni. Partijas arī rekrutē indivīdus, lai ieņemtu vietas politiskajā sistēmā... Saeimas deputāti, ministri, padomnieki, parlamentārie sekretāri, kas tos zina.. varbūt valsts ministrij tuvākajā nākotnē... Un tas pats arī attiecas uz pašvaldību līmeni, protams, kur arī pašvaldību deputātus ir jārekrutē. Un izglītošanas funkcija arī ir pietiekama svarīga.

Un, manuprāt, ir svarīgi uzsvērt to, ka šīs funkcijas, ko es nosaucu, ir jāpilda arī reģionālajām partijām. Tāpat, šie jautājumi ir svarīgi arī pašvaldību līmenī, jo pašvaldību iedzīvotājiem ir arī jāzina par notiekošo pašvaldībā, par iespējamām tā kā nākotnes vīzijām, kā konkrētā pašvaldība varētu attīstīties. Ir arī, protams, jāatrod cilvēki, kas ir gatavi strādāt domē, kā deputāti un tā tālāk. Tāpat, nu šīs funkcijas nav tikai valsts līmenī, tās ir būtiskas arī, manuprāt, pašvaldību līmenī.

Un šeit varbūt arī vajadzētu pieminēt jau izskanējušo iepriekšējās sēdēs diskusiju par monopolu vai par kartelizācijas risku, kā to sauc politikas zinātnē. Tāpat, par kartelizāciju pirmoreiz rakstīja 1991. gadā divi izcili politikas zinātnieki... Un tad viņi izstrādāja arī šo modeli, kad ar to, ka palielinās valsts finansējums politiskajām partijām, partijas mazliet saplūst kopā ar valsti un tad radās risks, ka viņas varbūt izveidos tādu monopola situāciju un ka jauni spēlētāji, jaunas politiskās partijas varbūt tā kā neienāks politiskajā sistēmā. Šī tēze ir pārbaudīta entās reizes. Ir gan lieli n pētījumi, tāpat, kur

tiek pētītas 20+ valstis, nelielāki pētījumi, ir arī gadījumu analīzes. Latvijas gadījums nav analizēts, jo šīs reformas ir pietiekami jaunas Latvijā, bet, piemēram, divi mani kolēģi Igaunijā Vello Petai un Allans Sik ir pētījuši šo kartelizācijas jautājumu Igaunijā pēc 2015. gada vēlēšanām divos atsevišķos pētījumos un abi ir secinājuši, ka Igaunijā nav monopolu vai kartelizācijas pazīmes, ka 2015. gadā tika ievēlētas Igaunijas Rīgikogu, tāpat, likumdevējā, divas pavisam jaunas partijas, kopumā saņemot 17 procentus no balsīm, neskatoties uz to, ka arī iepriekšējos gados nebija saņēmušas ne santīmu valsts finansējuma. Un lielākā daļa pētījumu, kas ir pētījuši šo kartelizācijas risku, arī liecina par to, ka tas īsti nav noticis, ka vēl arvien mēs redzam, ka, ja ir pieprasījums no iedzīvotājiem pēc jaunām partijām un faktiski šis pieprasījums ir audzis 21. gadsimtenī, tad ir arī politiskie uzņēmēji, kas ir gatavi dibināt jaunu politisko partiju un tad arī iesaistīties cīņā.

Un trešā īpatnība, uz ko es gribētu norādīt tā ļoti īsi, ir tas, ka Latvijā reformas politiskajā sistēmā notiek šausmīgi lēni un varbūt pat novēloti. Igaunija ieviesa valsts finansējumu politiskajām partijām 1994. gadā, Lietuva — 1999. gadā un, kā zināms, Latvijā ieviesa šo sistēmu pirms bišķītiņ vairāk par desmit gadiem. Tātad, šie jautājumi, par ko mēs diskutējam šodien, ir jau izrunāti daļēji vismaz Lietuvā un Igaunijā, protams, citā kontekstā, jo tur arī gan pilsoņu apvienības, gan individuāli var piedalīties pašvaldību vēlēšanās, bet es atceros, ka 90. gadu vidū, viesojoties Tartu Universitātē neilgi pēc šī likuma pieņemšanas, ka bija arī publiskā diskusija par to, kā attiecināt šos jautājumus arī uz pašvaldību vēlēšanām, jo tas likums bija rakstīts, pamatā domājot par nacionālajām vēlēšanām, bet, protams, bija skaidrs, ka tas arī ietekmēs pašvaldību vēlēšanas.

Tātad, paldies. Es labprāt atbildēšu vai vismaz centīšos atbildēt uz jautājumiem, ja tādi būs.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto viedokli. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Labdien un liels paldies, ka jums bija iespēja ierasties un mēs atradām kopīgu laiku arīdzan jūs uzklausīt. Un liels paldies par jūsu analīzi.

Varbūt nedaudz paturpinot šo salīdzinošo arī citu valstu pieredzi un pētījumus, ko jūs esat redzējis tieši uz šo politisko partiju finansēšanas modeļiem. Ciktāl tie varētu... nu, protams, katra situācija, kā jau minējāt, katrai valstij ir atšķirīga atkarībā no politiskās sistēmas valstī. Bet varbūt ir kādas kopīgas iezīmes, ko var saskatīt, vai valstis lielākoties paredzot šo valsts finansējumu, tomēr balsta šīs nacionālās partijas vai tomēr arī reģionālajām partijām ir zināmā mērā paredzēts atbalsts? Kādā veidā... kāda modeļa

veidā... tas, protams, ir cits jautājums, bet konceptuāli, ka tāds ir, ka valsts arī saredz šo minēto politisko partiju funkcijas, ko jūs arī pats minējāt, ka tiem ir jābūt samērā līdzvērtīgiem gan nacionālajā līmenī, gan arī reģionālajā līmenī. Paldies.

D. Auers.

Eiropas Parlamenta domnīca publicēja tādu salīdzinošu pētījumu par visām 27 Eiropas Savienības valstīm un kā tās finansē politiskās partijas. Un, šķiet, ka tur pētījumā tiek norādīts tas, ka tikai Spānijā un Dānijā bija konkrēts valsts finansējums politiskajām partijām. Un abos gadījumos ir paredzēts valsts, reģiona un arī pašvaldību līmenī. Un Spānijā tas finansējums bija visai neskaidrs. Bet skatoties uz Dānijas gadījumu, tur līdzīgi kā Latvijā, saņem konkrētu summu par katru balsi. Tātad, pašvaldībās ir jāsaņem vismaz simts balsu un, saņemot simts balsis, tad par katru to simto un nākamo balsi saņem 7,5 dāņu kronas, kas laikam ir apmēram 75 eiro centi, ja pareizi atceros izmaiņas kursu. Reģionu līmenī bija bišķitiņ mazāk tas finansējums, tur bija 4,5 dāņu kronas, tātad apmēram 50 centi un tā latiņa bija uzstādīta bišķiņ augstāka, vajadzēja vismaz 500 balsis savākt. Par pašvaldībām izņēmums bija Kopenhāgena, līdzīgi kā mums Rīga ir super liela, dāņiem ir super lielā Kopenhāgena, un tur bija jāsavāc vismaz 500 balsu, lai saņemtu šo valsts finansējumu.

Bet citās valstīs nav paredzēts šis finansējums reģionālajām partijām. Tas viss tiek tā kā aprēķināts pēc nacionālajām vēlēšanām, pēc panākumiem nacionālajās vēlēšanās.

I. Kucina.

Paldies. Un ja drīkst jautāt jūsu viedokli... Vai pārzinot arī šo salīdzinošo situāciju Eiropas un pasaules valstīs, kā jūs vērtējat mūsu apstrīdētās normas? Vai tas, ko likumdevējs ir paredzējis, ir atbilstoši... vai tā likumdevēja griba pašam noteikt, kāda līmeņa vēlēšanās atbalsts būtu sniedzams no valsts puses, vai tomēr jūs saskatāt to iespējamo kādas konkurences pārkāpumu vai vienlīdzības principa pārkāpumu, ka valsts tomēr nefinansē šīs reģionālās partijas. Jūsu vērtējums?

D. Auers.

Tātad, manu vērtējumu par šo sistēmu kopumā... gan pašvaldību līmenī, gan... jā... Nu, kopumā man liekas, ka šeit ir bijis kāds pārpratums, jo manā izpratnē reģionālās partijas, kas ir vienīgais instruments, ar ko pašvaldību iedzīvotāji var piedalīties vēlēšanās, ja negrib iestāties kādā lielā politiskā partijā... nu šīs partijas pilda līdzīgas funkcijas pašvaldību līmenī, kā partijas nacionālajā līmenī. Un, manuprāt, šis tā kā pašvaldību līmenis arī jau ir svarīgs, it sevišķi, ja mēs domājam par tādām plašākām tendencēm Latvijā, kā, piemēram, reģionālā depopulācija un demogrāfiskie rādītāji kopumā un iedzīvotāju skaita koncentrējums Rīgā. Ja mēs gribam piedāvāt kvalitatīvas pašvaldības, kas spēj piesaistīt tām investorus un ne tikai būvēt baseinus, bet arī piesaistīt

investorus, ārvalstu investorus, bet arī varbūt no Rīgas pierunāt pārvākties, tad šīm partijām un domei ir jāstrādā profesionāli. Un pašreizējā sistēma ir tāda, ka tiek doti instrumenti lielām nacionālām partijām strādāt profesionālāk un tas ir labi, tas ir vajadzīgi... bet, manuprāt, mums būtu arī jādod līdzīgs instruments pašvaldībām galu galā, ja mēs gribam, lai mūsu pašvaldības ir konkurētspējīgas un spēj pieņemt labus un kvalitatīvus lēmumus.

A. Laviņš.

Paldies. Un viens precizējošs jautājums saistībā ar nupat sniegto atbildi par to, ka noteikta veida finansējums, kā es sapratu, būtu nepieciešams arī reģionāla līmeņa partijām, lai tās kvalitatīvi spētu veikt savus uzdevumus.

Bet, sniedzot atbildi uz iepriekšējo jautājumu par situāciju Eiropas Savienības dalībvalstīs, jūs minējāt, ka ir tikai divi piemēri, kur reģionālās vai pašvaldību līmeņa partijas tiek finansētas no valsts budžeta — Dānijas piemērs un Spānijas piemērs. Kā tad jūs skaidrojat, kāpēc tad citās valstīs pašvaldību līmeņa politiskās partijas netiek finansētas, bet tajā pat laikā jūs, sniedzot atbildi uz tiesneses Kucinas uzdoto jautājumu, saskatāt acīmredzamu, ja tā varētu novērtēt jūsu atbildi, nepieciešamību finansēt arī reģionāla līmeņa vai pašvaldību līmeņa partijas. Šo disonansi jūs varētu izskaidrot? Kāpēc tas tā ir?

D. Auers.

Jā. Tas ir ļoti labs jautājums. Es arī esmu par to domājis un, manuprāt, ir divi iespējamie skaidrojumi.

Pirmais ir tas, ka daudzviet Eiropā šīs lielās nacionālās partijas arī ir ar lielu pārstāvniecību pašvaldību līmenī, proti, ir reģionālās filiāles. Tātad, pārklāj visu valsti un tātad tiek izmantots gan valsts finansējums, gan arī, protams, privātais finansējums un citi ienākuma veidi, lai finansētu kampaņas darbību pašvaldību un reģionu līmenī, ja notiek arī reģionu vēlēšanas.

Un otrais skaidrojums ir tas, ka individuālajiem kandidātiem un pilsoņu apvienībām, kas piedalās vēlēšanās, viņiem ir mazāki izdevumi kā politiskajām partijām. Viņiem nav vajadzīga šī grāmatvedība un viss tas pārējais, kas nāk līdz ar to, ja tu esi tā kā reģistrēts kā tā politiskā partija Latvijā. Tātad, vienkārši tie reāli izdevumi ir mazāki un tātad, var tik cauri bez tā valsts finansējuma. Bet šis jautājums, protams, ir ļoti labs.

A. Laviņš.

Bet vai tad Latvijas situācija ar to būtiski atšķiras attiecībā uz finansējuma pieejamību pašvaldību līmeņa politiskajām organizācijām no... ja mēs tā skatāmies... Eiropas Savienībā dalībvalstīs esošajām pašvaldību līmeņa partijām, kur jūs minējāt... tām taču ir mazāki izdevumi un finanšu līdzekļi ir pieejami. Un mans jautājums ir, vai

Latvijas situācija ir ar kaut ko unikāla un tāpēc tai attieksmei būtu jābūt atšķirīgai, proti, jābūt finansējumam no valsts budžeta? Tā jūs saskatāt?

D. Auers.

Manuprāt, lai izlīdzinātu konkurentu pašvaldību līmenī, būtu arī jābūt tam finansējumam no valsts budžeta.

A. Laviņš.

Respektīvi, tad tas galvenais uzsvars, kā es šobrīd saprotu no jums, varbūt ne tik daudz ir šie pieejamie finanšu līdzekļi, ko pašas pašvaldību līmeņa partijas var piesaistīt, cik daudz šī konkurence ar politisku konkurentu, kuram valsts piešķir finansējumu, bet pašvaldību līmeņa politiskai organizācijai šāds finansējums netiek piešķirts un tai konkurences aspektā jūs saskatāt to problemātiku?

D. Auers.

Jā... ka partija, kas saņem valsts finansējumu... un tagad pēc pēdējām vēlēšanām tādas laikam būs 12... varbūt jūs varat precizēt... Bet tāpat, būs gana daudz tās partijas, kas saņem valsts finansējumu un tās tagad dosies uz pašvaldību vēlēšanām jau ar kaut kādu naudiņu, kas ir sakrāts... ja es pareizi saprotu, ir pat iespēja sakrāt pa iepriekšējiem gadiem to naudu un tad viņi nāk jau ar tādu gatavu naudu, reģionālajai partijai toties ir pašai jāmeklē resursi, lai sevi finansētu.

A. Laviņš.

Auera kungs, sakiet, lūdzu... ja mēs varam šo paturpināt par šo nevienādo konkurences aspektu... ievērojot jūsu plašo skatījumu uz politikas jautājumiem Eiropas Savienības dalībvalstu līmenī, vai jūs varat atrast līdzīgu piemēru, kur tiek finansētas nacionāla līmeņa partijas, kuras piedalās arī pašvaldību vēlēšanās un tās konkurē ar reģionālajām vai pašvaldību partijām, kuras nesaņem finansējumu no valsts budžeta? Vai Latvijas situācija šajā ziņā attiecībā uz pašvaldību vēlēšanām un dažādiem konkurentiem, ja tā es varētu teikt, ir unikāla, vai arī vēl citās Eiropas Savienības dalībvalstīs ir līdzīga situācija?

D. Auers.

Es nevarēju atrast valsti ar līdzīgu sistēmu.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpināsim ar tiesnešu jautājumiem.

Vārds jautājum uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien! Paldies, Auera kungs, par ļoti strukturēto stāstījumu un jūsu viedokli.

Klausoties jūsu šo te salīdzinošo analīzi, jūs ieskicējāt ļoti interesantu jautājumu, tas ir, kartelizācijas risks. Un stāstījāt, ka, ja valsts finansējums palielinās, tad līdz ar to arī pastāv iespēja, ka politiskās partijas saplūst tā kā ar valsti. Un minējāt arī Igaunijas piemēru.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis par situāciju Latvijā? Nu, ņemot vērā, ka arī apstrīdētā norma šajā lietā veido daļu no valsts finansējuma, vai šis te kartelizācijas risks pastāv, jūsuprāt, arī Latvijā? Paldies.

D. Auers.

Paldies par jautājumu.

Risks pastāv, bet, manuprāt, tas risks ir pietiekami minimāls. Atkal, vērtējot pēdējās Saeimas vēlēšanu rezultātus, nu, apmēram trešā daļa, vai bišķītiņ mazāk kā trešā daļa, no Saeimas deputātu vietām izcīnīja politiskās partijas, kas bija ārpus Saeimas, viena, "Progresīvie", saņēma jau kaut kādu valsts finansējumu, divas citas — nē. Un, manuprāt, tas pierādīja to, kas ir arī partijās citās Eiropas Savienības valstīs, ka ja ir pieprasījums no vēlētājiem, tad būs arī piedāvājums no politiskajām partijām un ka tās spēs piesaistīt atbalstītājus, spēs piesaistīt arī finansējumu un tāpēc ir svarīgi arī saglabāt šo normu, ka var arī partijas saņemt kaut kādu privāto finansējumu, nevajadzētu pilnībā pāriet uz valsts finansējumu, tātad, var saņemt kaut kādu naudiņu un var konkurēt ar savām idejām, vienalga, kā mēs varbūt tos vērtējam, bet konkrēti ar savām idejām, ar savām personībām un ar savu nākotnes vīziju.

A. Rodiņa.

Paldies. Man radās arī vēl otrs jautājums, klausoties jūsu viedokli.

Proti, tātad jūs teicāt, ka Latvijas īpatnība ir šis te lielais politisko partiju skaits un viens no iemesliem ir arī fakts un normatīvais regulējums, kas liedz personām un personu apvienībām piedalīties arī pašvaldību vēlēšanās.

Sakiet, lūdzu, vai jūs pie šī te tiesiskā regulējuma tātad, kas izslēdz personu un personu apvienību iespēju piedalīties pašvaldību līmeņa vēlēšanās, vai jūs redzat kādus riskus?

D. Auers.

Ar esošo?

A. Rodiņa.

Jā, ar esošo... izslēdzot... neļaujot indivīdiem, personām vai personu apvienībām piedalīties pašvaldību vēlēšanās, jo jūs teicāt, ka šāda sistēma pastāv, kā es sapratu, arī vairums valstīs. Paldies.

D. Auers.

Nu, risks varētu būt atsvešinātība starp vēlētājiem un iedzīvotājiem pašvaldībās, ja viņi ilgtermiņā izjūt to spiedienu iestāties kādā politiskā partijā, lai kandidētu uz vēlēšanām savā pašvaldībā. Zinot, protams, ka ir cits regulējums kaimiņvalstīs un kopumā Eiropā ir cits regulējums, tad varbūt iedzīvotāji izjutīs kaut kādu rūgtumu pret šo politisko sistēmu un varbūt arī būs mazāk gatavi iesaistīties. Jo galu galā mēs jau gribam, lai vēlētāji piedalās aktīvi vēlēšanās un atbalsta savus sarakstus. Tātad, tas būtu tas būtiskākais risks, manuprāt.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies.

Tātad, es saprotu, ka, jūsuprāt, tā ideālā situācija būtu tāda, ka nu visiem maksātu... gan tām lielajām partijām, gan tām reģionālajām partijām. Bet nu, es saprotu arī, ka jūs piekrītat tam, ka ir ļoti dažādas tās sistēmas un ka principā pati sistēma kā tāda, ka maksā tikai tām partijām, kas piedalās parlamentārās vēlēšanās un kas iegūst kaut kādu noteiktu skaitu balsis, ka tā principā nu nav pati par sevi tādu demokrātisko iekārtu kropļojoša. Mums ir patiesībā strīds atnācis nevis par to, ka maksā šīm te parlamentā iekļuvušajām vai vispār tām, kas piedalījušās partijās... par tām balsīm... mums tas strīds ir atnācis par to, ka maksā arī par balsīm, kuras ir iegūtas pašvaldību vēlēšanās, neatkarīgi no tā, vai ir vai nav tās deputātu vietas.

Un pagājušajā sēdē mums bija pieaicinātā persona Metla-Rozentāle, jūs droši vien zināt viņu, kas tā kā atsaucās mums uz rekomendācijām, kurās ir teikts, ka, izvēloties maksāt tām lielajām partijām, ka var tikt ņemts vērā arī viņu aktivitātes tajās pašvaldībās, respektīvi, reģionos, ka tas ir viens no apsvērumiem un it kā rekomendācijās ir teikts, ka šo apsvērumu arī var ņemt vērā.

Vai jūs no jūsu šī te skatupunkta redzat tur kaut kādu tādu tā kā apdraudējumu kaut kādai demokrātiskajai iekārtai vai... nu, jā, tas izklausās tā varbūt plaši... bet nu, respektīvi, vai kaut kādu problēmu, ka, lūk, tiek nu maksāts arī, ņemot vērā šo piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās? Paldies.

D. Auers.

Apdraudējumu demokrātijai es tur īsti neredzu. Šīs normas ir ļoti netipiskas. Tātad, pētot citu Eiropas Savienības valstu partiju finansēšanu... un, kā zināms, ir tikai divas valstis Eiropā, kur partijas netiek finansētas no valsts budžeta — Maltā nekad tāda

sistēma nav bijusi un Itālijā pirms dažiem gadiem atkāpās no valsts finansējuma. Nu, īsti nav paredzēta kaut kāda naudiņa par līdzdalību Eiroparlamenta vai pašvaldību vēlēšanās. Nu parasti tā nauda ir saistīta tieši ar panākumiem nacionālajās vēlēšanās. Tātad, šis ir kaut kas tāds tīri unikāls Latvijai. Bet es neredzu apdraudējumu demokrātijai. Tā lielā ideja nodrošināt to, ka partijas ir aktīvas ne tikai vēlēšanu laikā, bet ir arī aktīvas periodā starp vēlēšanām, kopumā, manuprāt, ir laba un atbalstāma ideja. Vai šis ir pareizais instruments, tas varētu būt cits jautājums, bet es domāju, ka tā ideja kā tāda motivē partijām būt aktīvām tā kā divpadsmit mēnešus ik gadu, es domāju, ka tā ir pareizā lieta.

J. Briede.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Auera kungs, paturpinot tiesneses Jautrītes Briedes uzdoto jautājumu, bet šādā aspektā... Sakiet, lūdzu, jūsuprāt... kritērijs, pēc kura nosaka, kāds būs no budžeta saņemtais atlīdzinājums, lūk, saņemtais atbalsts pašvaldību vēlēšanās nacionāla līmeņa politiskajai partijai, vai tas veicina nacionālā līmeņa politisko partiju dalību pašvaldību vēlēšanās?

D. Auers.

Ņemot vērā to, ka nacionālās partijas jau piedalījās pašvaldību vēlēšanās jau pirms šīs normas ieviešanas, es redzu šo kā vienkārši tādu papildu motivāciju piedalīties. Vai tas ir palielinājis realitātē partiju līdzdalību? Šis jautājums, man liekas, nav pētīts, bet es ļoti apšaubu, ka tas mazina motivāciju piedalīties.

A. Laviņš.

Paldies. Turpināsim ar tiesnešu jautājums. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Tā... paldies, Auera kungs, uz daudziem kolēģu jautājumiem jau jūs atbildējāt, kas arī man bija.

Man būs viens jautājums. Tieši par apstrīdētajām normām. Kāpēc tiek maksāts pašvaldību vēlēšanās lielajām partijām vai, ja tā var teikt, valsts mēroga partijām... kā jūs teicāt, ka lielu partiju mums Latvijā tādā klasiskā izpratnē nav... un netiek maksāta reģionālajām partijām... Tie argumenti ir bijuši tādi, ka ieguldījums visas valsts mērogā, ko nacionāla līmeņa partijas dara un arī, ka tas mērķis šīm apstrīdētajām normām ir tieši veicināt nacionāla līmeņa politisko partiju sistēmas attīstību, stiprināt parlamentāro demokrātiju.

Un man jautājums būtu tādā aspektā, vai tas, ka mēs pie tās sistēmas, kāda Latvijā ir, kā jūs teicāt, ka vietējā mēroga līmenī cilvēki var aktīvi iesaistīties caur politiskām partijām, jo mums nav vēlētāju apvienības... Vai tas tiešām stiprina parlamentāro demokrātiju, ja mēs neatbalstām pašvaldību vēlēšanās reģionāla vai vietēja mēroga partijas, bet atbalstām liela mēroga partijas? Vai mēs varam teikt, ka tas mērķis, ko likumdevējs bija gribējis, tiešām stiprina demokrātiju... parlamentāro demokrātiju Latvijā?

D. Auers.

Tātad, vai tas, ka tas finansējums ir mērķēts uz lielajām vai nacionālām partijām... vai tas stiprina demokrātiju?

A. Kučs.

Nu, tādā veidā arī, ka viņš netiek finansēts... šis te reģionālā mēroga partijas tiek izslēgtas no šī finansējuma... Nu, protams, pats par sevi... es piekritīšu, ka finansējums kā tāds, protams, stiprina. Bet vai šīs atšķirības, teiksim... tādā veidā...

D. Auers.

Manuprāt, viennozīmīgi nacionālā demokrātija tiek stiprināta, bet demokrātija eksistē jau vairākos līmeņos un ir arī tāda lieta kā pašvaldību demokrātija. Tātad demokrātija šī vienā konkrētā ģeogrāfiskā vietā un tur, manuprāt, šī nevienlīdzīgā konkurence, ko es jau pieminēju, nu, tas bišķitiņ kropļo arī demokrātisko konkurenci starp partijām.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Jautrītei Briedei. Lūdzu!

J. Briede.

Jā, paldies. Man radās vēl jautājums. Tad, kad jūs atbildējāt uz priekšsēdētāja jautājumu, jūs teicāt, ka tātad tas mērķis ir arī veicināt lielo partiju piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās. Pasakiet, lūdzu, kāpēc tas ir labs mērķis? Kāds ir tas labums vai varbūt kāds varētu būt arī kāds ļaunums no tā, ka tās lielās partijas piedalās tajās pašvaldību vēlēšanās? Paldies.

D. Auers.

Nē, nu labums ir no tā, ka mēs gribam, lai politiskās partijas pārklāj visu valsti. Tātad ideālais partiju tips būtu tāds, ka visas tās 19 partijas, kas piedalījās Saeimas vēlēšanās 1. oktobrī arī piedalītos pašvaldību vēlēšanās, arī piedalītos Eiroparlamenta

vēlēšanās, lai būtu tāda zināma stabilitāte, plaša izvēle un arī lai šīs partijas būtu iesakņotas visā Latvijas teritorijā un mūsdienās, ņemot vērā Latvijas vietu Eiropas Savienībā, arī iesakņotas Eiropas Savienībā lielās Eiropartijās. Tāpēc, nu, kopumā es šeit redzu tikai plusus, ja lielās partijas vairāk iesaistās arī pašvaldību jautājumos.

J. Briede.

Paldies.

A. Laviņš.

Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai jautājumu uzdošanai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies. Auera kungs, liels paldies par jūsu atbildēm, bet man tāds nedaudz arī filozofisks jautājums.

Redzot analīzi par to, kā notiek citās valstīs, proti, Malta, cik es saprotu, nepiešķir vispār valsts finansējumu... Itālija ir atteikusies no valsts finansējuma piešķiršanas... divās valstīs, kur mēs redzam, ir attiecīgi Dānija un Spānija, ir finansējums arī reģionālajām partijām. Ja raugās tā globāli, vai šajā ziņā tas nav gadījumā valsts likumdevēja brīvā griba, izšķiršanās atkarībā no tā mērķa, ko valsts uzstāda konkrētajā brīdī un situācijā, piešķirot, atņemot, diferencējot, noteikt šo speciālo tiesību kā tādu — finansēt vai nefinansēt. Vai tomēr šeit jūsu redzējums, salīdzinājumā ar Latvijas situāciju, kā mēs dzirdam šobrīd, ja valsts finansē kādu no partijām, tad valstij būt jāfinansē līdzīgi arī citas partijas. Bet tā globāli raugoties... Paldies.

D. Auers.

Globāli, jā, protams, katra valsts, katra likumdevēja izpildvara brīvā griba par šiem jautājumiem un tāpēc arī mums pasaulē ir laikiem 194 valstis Apvienotajās Nācijās, ja pareizi atceros un 194 dažādas politiskās sistēmas — gan demokrātiskas, autoritāras, pusautoritāras. Katra valsts ņem vērā savu īpašo situāciju, savu vēsturi, savu ģeogrāfisko novietojumu, savas finansiālās spējas un, protams, arī savu mērķi, savas ambīcijas un rezultātā veidojas šīs ļoti atšķirīgās politiskās sistēmas un arī partiju finansēšanas sistēma. Tāpēc īsā atbilde būtu — jā, tā ir katras valsts, katras institūcijas brīvā griba izvēlēties šo ceļu.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, jautājumu uzdošanai vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam.

G. Kusiņš.

Jā, labdien. Man viens jautājums radās pēc jūsu atbildes attiecībā uz konkurenci.. jūs lietojāt tādu terminu. Bet mēs zinām, ka Saeimas vēlēšanās piedalās politiskās

partijas un konkurē savā starpā. Latvijā ir tāda sistēma, ka arī pašvaldību vēlēšanās kandidātu sarakstu var pieteikt tikai politiskās partijas un arī tad šie subjekti ir tie paši, kas konkurē savā starpā un jūs teicāt, ka tad ir nevienlīdzīga konkurence pie esošā regulējuma.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, par nevienlīdzīgu konkurenci varētu atzīt arī tādu situāciju, ja pašvaldībās ļautu konkurēt gan politiskajām partijām, gan vēlētajū apvienībām, bet politiskajām partijām būtu finansējums, bet vēlētajū apvienībām tad acīmredzot tādas prakses vispār nav, ka finansē. Paldies.

D. Auers.

Konkurence varētu būt mazliet negodīga, bet ne tik negodīga kā šobrīd, jo atkal tie izdevumi, kas saistās ar politisko partiju dibināšanu, uzturēšanu un tā tālāk, ir relatīvi lieli salīdzinot ar to, kas būtu prasīts no, teiksim, vidējā pilsoņu apvienības vai no individuāla kandidāta. Vienkārši tie reālie izdevumi ir daudz mazāki un nelielāki. Tāpēc kaut kāda negodīgā konkurence būtu, bet ne tik izteikta, kā varbūt šobrīd.

G. Kusiņš.

Jā. Un tad vēl papildu jautājums. Tiesas sēdē jau izskanēja, ka šīs politiskās partijas, kas saņem valsts finansējumu un politiskās partijas, kas nesaņem valsts finansējumu, ir nedaudz atšķirīgās situācijās. Viena var piesaistīt lielāku ziedojumu apmēru, otra nevar piesaistīt tik lielu ziedojumu apmēru. Respektīvi, tās, kas saņem valsts finansējumu, nevar piesaistīt tik lielus ziedojumus, likums to aizliedz.

Sakiet, lūdzu... vai šī atšķirība kompensē vai nekompensē, vai ir kaut kāda korelācija starp to iespējamo konkurenci un nevienlīdzību. Paldies.

D. Auers.

Manuprāt, īsti nekompensē. Jo tad sanāk tā, ka viena partija nāk ar jau iegūtiem līdzekļiem no kaut kādām iepriekšējām vēsturiskām vēlēšanām un citai partijai ir jācīnās par finansējumu ar citām partijām, kas ir līdzīgā situācijā un, protams, tajā pašā laikā cīnīties ar finansējumu no jau esošās partijas, kam jau ir kaut kāda bāzes finansējumi, ko var izmantot, lai varbūt multiplicētu savus ienākumus, proti, nodarbinātu kādu profesionālu cilvēku, kas nodarbojas ar naudas līdzekļu vākšanu un tāda iespēja nebūtu tai partijai, kam nav tas bāzes finansējums. Tātad šeit es vēl arvien redzu tādu negodīgu konkurenci.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzējas pārstāvim būs jautājumi ekspertam?

E. Zelderis.

Jā, man būs viens jautājums.

Paldies, Auera kungs, par jūsu ieskatu Eiropā... kas notiek Eiropā un jūsu viedokli.

Man ir jautājums. Vai jūs agrāk esat pieaicināts, kad tika izstrādāti šie grozījumi, apspriešanās Saeimā vai lūgums ir bijis paust jūsu viedokli? Tieši par šo partiju finansēšanas būtiskiem jautājumiem?

D. Auers.

Par šiem jautājumiem - nē. Es esmu piedalījies savulaik dažādās Valsts prezidenta rīkotajās darba grupās, bet Saeimā es nekad neesmu piedalījies pie šādiem jautājumiem.

E. Zelderis.

Vai jūsu kāds kolēģis no Latvijas Universitātes ir pieaicināts agrāk?

D. Auers.

Visticamāk, ka varbūt Ikstena kungs ir pieaicināts, viņš pirms kādiem gadiem 15 bija viens no diviem redaktoriem salīdzinošai grāmatai par partiju finansējumu Eiropā. Bet, iespējams... es gan konkrēti nezinu.

E. Zelderis.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, būs jautājumi. Sakiet, lūdzu, Auera kungs... Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums, runājot par likuma mērķi, akcentē tieši parlamentārās demokrātijas sistēmu. Kā jūs redzat, vai tā saucamās šīs reģionālās partijas ir nozīmīgas parlamentārās demokrātijas sistēmā, jo ir skaidrs, ka zināmas partiju funkcijas vispārējās... bet tieši parlamentārās demokrātijas sistēmas kontekstā reģionālās partijas vai ir nozīmīgas. Un ja ir, tad kā viņas būtu nozīmīgas?

D. Auers.

Paldies par jautājumu. Ļoti sarežģīts. Laikam jautājums... nu, atbilde būtu tāda, ka tas būtu atkarīgs no tā, kā mēs definējam parlamentāro demokrātiju. Vai mēs tā šauri definējam, tikai parlaments un tikai lēmumi, kas tiek pieņemti parlamentārā līmenī vai

mēs lietojam šo terminu, lai aprakstītu valstis kopumā un valsts politisko sistēmu. Un tāpat, mana atbilde ir atkarīga no tā, kā mēs to definējam. Ja šauri, tad nē, tas neietekmē. Ja mēs tā plašāk skatāmies uz šo jautājumu, tad, jā, ietekmē... ja plašāk skatāmies uz šo terminu...

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tā... iepriekšējā sēdē pieaicinātā persona Lelde Metla-Rozentāle akcentēja šo kvalitatīvo atšķirību starp pašvaldību un valsti... ka pašvaldības funkcijas ir ierobežotas, valstij un parlamentam kopumā ir daudz plašākas un izejot no tā šo pašvaldību loma ir daudz mazāka. Un tāpēc ir šīs te finansēšanas atšķirības. Kā jūs uz to skatāties? Vai šim faktoram ir vai nav kāda nozīme, lemjot par valsts budžeta finansējumu politiskajām partijām?

D. Auers.

Nu, es gan teiktu, ka, manuprāt, pašvaldībām arī ir nozīmīga loma, it sevišķi iedzīvotāju dzīvē. Pašvaldība veido to vidi, kurā mēs dzīvojam, kur mūsu bērni mācās un arī iesaistās jau konkurencē par investīcijām, darba vietām un tā tālāk. Tāpat, manuprāt, arī pašvaldībām ir cita loma, neapšaubāmi mazāka, jo neparādās, piemēram, būtiski drošības jautājumi, ārpolitikas jautājumi un tā tālāk... bet vēl arvien šīs funkcijas, ko pašvaldības pilda, ir ļoti nozīmīgas. Un to mēs varam redzēt salīdzinot Rīgas pilsētas konkurētspēju ar Tallinu un Viļņu pēdējos gados. Nu, šeit mēs ļoti skaidri redzam, cik būtiskas faktiski pašvaldības ir arī valsts līmeņu ekonomiskā attīstībā.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Pieņemot apstrīdētās normas un konceptuāli apsverot politisko partiju finansēšanu Latvijā, likumdevējs citastarpā vērsa... tāpat pievērsa uzmanību šiem te augstākā līmeņa politiskās korupcijas riskiem, kas ir klātesoši parlamentārā demokrātijā un arī šim valsts sagrābšanas riskam kopumā. Kā jūs skatāties, ņemot vērā šo augstāko politiskās korupcijas risku, šo valsts sagrābšanas risku? Vai jūs saredzat, ka, piemēram, parlamenta līmeņa partijas tādā ziņā nav lielākā riska zonā salīdzinot ar tām politiskajām partijām, kas darbojas tikai reģionālā līmenī šajā kontekstā?

D. Auers.

Nu atkal viss ir atkarīgs no tā, kā mēs skatāmies uz šo jautājumu. Ja mēs skatāmies uz korupciju Eiropas Savienībā, lielākie korupcijas riski vidējā Eiropas Savienības valstī ir pašvaldību līmenī, nevis valsts līmenī. Viss tas, kas ir saistīts ar būvniecību, ar būvniecības atļaujām un tā tālāk... nu, dažādi jautājumi, kas tiek risināti

pašvaldību līmenī. Tātad, korupcijas riski ir nozīmīgi un attīstītā Eiropas valstī vēl lielāki pašvaldību līmenī kā nacionālajā līmenī.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, jūs minējāt par to, ka arī reģionālajām partijām būtu nepieciešams nodrošināt valsts budžeta finansējumu politiskās darbības finansēšanai. Kāds ir jūsu ieskaits... tātad vai šīm reģionālajām politiskajām partijām būtu jāiekļaujas tajā pašā finansēšanas modelī, kas ir izveidots parlamenta līmeņa partijām vai tur būtu jāveido cita tipa finansēšanas modelis?

D. Auers.

Visticamāk, ka tur būtu jāveido mazliet cita tipa finansēšanas modelis. Ir skaidrs, ka finansiālajiem līdzekļiem pašvaldību partijām nu... tas nebūs tik liels kā nacionālajām partijām. 800 tūkstoši eiro limits, protams, nebūtu attiecināms uz pašvaldībām. Tātad, nu mazliet savādāks tas modelis būtu, bet atkal... manuprāt, būtu jāsaista ar to, cik tad balsis konkrētā partija ir saņēmusi vēlēšanās. Manuprāt, šī sistēma ir tā saprotamākā un arī visizplatītākā Eiropas Savienībā, vēlētāji to saprot. Un kāpēc partija saņem naudas summu x? Jo to var viegli pārbaudīt pēc vēlēšanu rezultātiem.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Un pēdējais jautājums no manas puses. Sakiet, lūdzu, nu, jūs arī izteicāt savu viedokli, sakot, ka šī valsts budžeta līdzekļu finansēšanas piešķiršana zināmā mērā kropļo šo politisko sāncensību. Ieskanējās tāds viedoklis. Kāds ir jūsu redzējums... tātad, valsts budžeta līdzekļu un vispār budžeta finanšu līdzekļu pieejamība politiskajai partijai, lai viņa stimulētu un veidotu savu atpazīstamību, ir nozīmīga politiskajā darbībā, par to nav šaubu. Bet, ja mēs skatāmies tieši uz parlamentārās demokrātijas partijām un pašvaldību līmeņa partijām, vai jūs atzīstat, ka tur pastāv zināma atšķirība, respektīvi, piemēram, naudas loma partijas politiskajai aģitācijai parlamenta līmenī ir daudz lielāka, ja salīdzina, piemēram, ar naudas lomu pašvaldību vēlēšanu līmenī... Vai jūs atzīstat, ka viņa ir vienāda vai tomēr atšķiras?

D. Auers.

Es teiktu, ka taktika ir līdzīga tādā ziņā, ka ir vides reklāma, ir vajadzīgi aktīvistu, kas arī runā viens pret viens ar vēlētājiem, ir jāirko debates un visu to pārējo, bet, protams, tas apjoms ir daudz mazāks. Tās reklāmas būs lētākas, tās debates būs retākas un ir skaitliski mazāk vēlētāju, ar kuriem būtu jātiekas. Tāpēc ir tāda atšķirība darba apjomā.

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies. Un vēl papildu jautājums. Klausoties jūsu sniegto atbildi uz Saeimas pārstāvja uzdoto jautājumu, kā jūs uzskatāt, vai pašvaldību līmeņa politiskajām partijām būtu līdzīgs to finansēšanas modelis jāievieš, kāds tas ir nacionālā līmeņa partijām. Uz to jūs atbildējāt, ka tur būtu jābūt citādam finansēšanas modelim.

Tad jau mēs varam nonākt pie rezultāta tik un tā, ka pašvaldību līmeņa politiska partija, kas piedalās pašvaldību vēlēšanās, tā saņem mazāku finansējumu, bet saņem finansējumu no valsts budžeta un blakus piedalās vairākas nacionālā līmeņa politiskās partijas, kuras saņem finansējumu no valsts budžeta pēc savas sistēmas, kur šis finansējums ir lielāks. Tad jau tā nevienlīdzība tik un tā saglabāsies? Kā jūs to vērtējat?

D. Auers.

Nu, šeit, protams, ir jādomā par to, kā tas likums tiek rakstīts. Un šeit ir zinātnes nozīme, ka var iedziļināties citu valstu praksē un var modelēt situāciju, jo... es vienu vēl pēdējo lietu pateikšu... ja mēs runājam par to valsts finansējumu pēdējos gados, nu, mēs redzam, ka tā saucamās lielās partijas īsti nedara to, ko mēs bijām gaidījuši, jo agrāk bija bišķītiņ runa par partiju programmām pēdējās vēlēšanās. Partiju programmas šogad bija tikpat vājas kā iepriekšējos gados, nebija ne grama atšķirības. Tikai retorikā bija atšķirība, ka viena partija stāsta, ka, nu, lūk, viņi ir izveidojuši platformu, cita partija stāsta, ka, nu, lūk, mums ir domnīca izveidota, bet, lasot programmas, tās ir tikpat nezinātniskas kā vienmēr, jo netiek modelēta situācijas, tur nav aprēķinu konkrētu un tā tālāk. Un tā tad, rakstot šo likumu, vienkārši būtu jāizmanto labāko praksi modelēt situāciju, lai mēģinātu izlīdzināt to konkurenci pašvaldību līmenī. Tas nav neiespējams, tur vienkārši ir jānodarbina labs, kvalitatīvs cilvēks, lai veiktu šo kvalitatīvo modelēšanu.

A. Laviņš.

Paldies.

Lietas dalībnieki jautājumus ir uzdevuši, tiesneši jautājumus ir izdevuši, tāpēc, Auera kungs, šajā brīdī teikšu jums paldies par dalību Satversmes tiesas tiesas sēdē, paldies par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem. Paldies un lai jums lieliska diena!

D. Auers.

Paldies.

A. Laviņš.

Šajā brīdī tiek izsludināts pārtraukums tiesas sēdē līdz pulksten 13.10.

Pēc tam, kad atgriezīsimies pēc pārtraukuma tiesas sēdē, tiks lemts jautājums par iespēju pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un par pāriešanu pie tiesu debatēm.

Jums arī ir laiks šobrīd sakārtot savas domas, kuras vēlaties izteikt tiesu debatēs.

Laiks, protams, kā jūs zināt, Satversmes tiesas procesā būs ierobežots ar 30 minūtēm.

Tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 13.10.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Tātad, kā jau minēju, lietas dalībnieki ir uzklausīti, pieaicinātās personas ir uzklausītas lietas izskatīšanas pēc būtības stadijā.

Vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim? Jūsu viedoklis?

E. Zelderis.

Mans viedoklis ir, ka varam pabeigt.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvim?

S. Bērtaitis.

Varam pabeigt, jā.

A. Laviņš.

Paldies.

Lietas izskatīšana pēc būtības tiek pabeigta un pārejam pie tiesu debatēm.

Pirmajam vārds tiesu debatēs ir pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. 30 minūtes, Zeldera kungs, ir jūsu rīcībā debatēs. Lūdzu!

E. Zelderis.

Paldies, godātā tiesa!

Pirms sešiem gadiem, ilgstoši saskaroties ar Talsu novada domes un arī pašvaldības negatīvo attieksmi pret iedzīvotājiem, pret iniciatīvām, pret arī manām iniciatīvām, kad vērsos vairākkārt pašvaldībā, saņēmu negatīvu attieksmi, neieinteresētību, bija tāds kā kartelis izveidojies un es nolēmu tomēr parādīt, ka ir jāveic kaut kādas izmaiņas un ka tikai vieniem cilvēkiem, kas ir domē, nav tikai viņiem vienīgi taisnība, vienkārši runājot. Mēs... personiski es pieņēmu lēmumu, ka ir jāiet vietējā, tā

teikt, politikā, jābūt pilsoniski aktīvam. Sākotnēji es izsvēru, varbūt pie kādas partijas pievienoties. Tajā laikā bija JKP izveidojusi nodaļu, bet tur jau bija vadītājs un es nesaskatīju tādā ziņā man kaut ko kopīgu tieši tajā brīdī un es gribēju pats uzsākt šo aktivitāti pilsonisko. Uzrunāju vairākus cilvēkus, kurus es pazinu no pamatskolas, vidusskolas laikiem, viņi arī piekrita un mēs bijām jauni tajā reizē, 30 gadi, 30 pāri, dažāda vecuma, bet ļoti jauni un mēs nodibinājām partiju.

Sēdes laikā jau vairākkārt tika iezīmēti dažādi aspekti, kā mums ir veicies vēlēšanās. Protams, tas bija tīri fanātisks darbs ar tiem pāris simtiem eiro, tā teikt, uz rokas kā deputātam... tev ir šī partija jāorganizē, visi šie darbi, kas ir gan likumā noteiktie, gan arī papildu iniciatīvas, ko tu vēlies iedzīvotājiem pastāstīt un pateikt. Tas prasa joprojām un prasa milzīgu darbu, un tas daudz ko ir prasījis arī no manis personiski, jo es joprojām esmu šīs partijas līderis un cilvēki tic mūsu partijai, mūsu deputātiem un viņu uzticība nemazinās. Tas pierāda, ka reģionos jaunas partijas var izveidoties pietiekami ātri. Mēs izveidojāmies dažus mēnešus pirms vēlēšanām, operatīvi, ar jaunām idejām nācām. Mēs nebijām tādi kā konservatīvi, mēs bijām ļoti radoši. Bet tad... tas tomēr viss bija grūti un visi šie gadi nebija viegli man un maniem kolēģiem. Un tad tika pieņemta apstrīdētā norma. Un man personiski kā patiesībā... kā partijai pēc būtības, bija savā ziņā var teikt, ka es esmu partija patiesībā lielākā mērā... kur jūs varat redzēt, kas notiek reģionos un kā jauni cilvēki mēģina iesaistīties pilsoniskajās politiskajās aktivitātēs. Un tas pirmām kārtām bija... es teiktu, kā tāds aizskārums, jo netika daudz... protams, mēs cīnāmies saviem spēkiem, mēģinām risināt šos finansiālos jautājumus. Un te es arī varu piebilst, kā te izskanēja sēžu laikā... ka ziedojumi... ziedojumi... bet tos ir ļoti grūti saņemt, nereti ir bijuši gadījumi, ka ziedotājs saka: bet tad es gribēšu kaut ko par to. Un mēs tādus jautājumus nekad neesam izskatījuši un tas ļoti ierobežo vēl vairāk šo ziedojumu saņemšanu, jo mēs tādus variantus partijā nekad neesam izskatījuši.

Un jā... tiek pieņemta apstrīdētā norma un tas ir emocionāli... faktiski kā izsmiekls. Jo tajā laikā jau partijas, kas bija ievēlētas Saeimā, daļa no viņām, piemēram, KPV jau faktiski vairs nepastāvēja, ļoti maz izteica uzticību un sāku iedziļināties plašāk, kāpēc tas viss tika šādā veidā pieņemts... meklējot atbildes un par reģionu partijām absolūti nekas nebija teikts. Nu... tad mēs... ilgi tas prasīja, lai sakoncentrētos šādam darbam un sagatavotu šo pieteikumu. Nu, pieteikumā mēs esam uzrakstījuši un koncentrējuši uzmanību uz tām galvenajām lietām, kas, mūsaprāt, ir svarīgas reģionālajām partijām, tādām, kas īpaši ir pārstāvētas domēs. Mēs uzskatām un es nešaubos... arī pēc šo klātesošo personu uzklaušanās, pieaicināto personu uzklaušanās, ka mēs esam un joprojām esam un bijām salīdzināmos apstākļos ar tām partijām, kas saņem valsts budžeta finansējumu.

Mēs varam piekrist tiesnesei Briedes kundzei, ka, jā... šī pazīme nu gluži nav šī kandidēšana, bet šī pazīme ir drīzāk šo balsu saņemšana, kāpēc mēs esam vienlīdzīgos

apstākļos un salīdzināmos... Mūsu lūgums ir atzīt viņu par spēkā neesošu, es nesaskatu mērķi šādai normai... leģitīmu mērķi, kam tas bija vajadzīgs un ko šī norma galu galā sasniedz. Šis otrais lūgums tiesai... viņš arī, piekritu, ka varēja būt precīzāks, arī tur var piekrist tiesnesei Briedes kundzei, ka mēs gribējām, lai šis regulējums attiecībā uz mums tiek atcelts, bet tādā reversa veidā, ja var teikt, ka mēs arī varam saņemt no šīs normas pieņemšanas brīža šo finansējumu līdz brīdim, kamēr šī norma atcelta. Tā kā, piemēram, vienā Satversmes tiesas spriedumā kādam tiesnesim, kurš bija iesniedzis sūdzību par pensijas, ja nemaldos, samazināšanu attiecībā uz viņu un Satversmes tiesa lēma... par cik viņš bija vērsies Satversmes tiesā, tad attiecībā uz viņu tika veikts izņēmums un viņš attiecīgi saņēma šo finansējumu, pārējie tiesneši... jā... šī norma tika atcelta tajā spriedumā, bet pārējie tiesneši, nu, nebija sūdzējušies, viņiem tad nekas ar atpakaļejošu datumu nekas netika piešķirts.

Es varu precizēt... jā, tāda bija šī lūguma forma un es viņu arī uzturu.

Kas attiecas uz pieaicinātajiem lietas dalībniekiem, ekspertiem... ir prieks dzirdēt, ko par šo visu domā Auera kungs. Ne velti viņš uzsver, ka reģionālajām partijām vajadzīgs ir finansējums. Tas, kādā veidā un kārtībā, tas ir diskutējams jautājums, protams, un tas ir pamatā juristu darbs un tas ir darbs, kas ir jāiegulda, lai tiešām nonāktu pie saprātīga regulējuma šajā ziņā, šajā jautājumā.

Mani pārņēma bieži vien arī sajūta, ka iestādes, piemēram, ministrija... un mēs šodien dzirdējām viņu... vai nu nespēju iedziļināties tā jautājuma būtībā, vai nevēlas iedziļināties. Es pieņemu, ka... es personīgi... ka tas ir daļēji saistīts ar to, ka... nu, daļa no šīm personām bija iesaistīta šī regulējuma pieņemšanā, tajā skaitā šīs apstrīdētās normas un, protams, ir grūti atzīt, ka ir kaut kādas kļūdas izdarītas vai kaut kam netika pievērsta uzmanība... Bet dzirdētais man tomēr nerada pārlicību, vai tiek saprasts, kas ir stabila, konsolidēta partiju izveide vai tas notiek, vai tas ir mērķis un mēs tuvināties tam...

Arī Saeimas pārstāvis īsti nespēja atbildēt, kas ir šī konsolidētā sistēma, kādu tad mēs viņu vēlamies un kā faktiski iedzīvotājs, lielā mērā tieši reģiona pašvaldību iedzīvotāji varētu saprast, uz ko tad mēs, kā valsts, virzāties un kā tiks ņemtas vērā viņa tiesības būt aktīvam vai pilsoniski aktīvam, lai piedalītos sabiedriskos, politiskos pilsoniskos, tā teikt, procesos. Šeit es tā īsti arī šīs atbildes nesaņēmu.

Izbrīnu rada man arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, kurš atzīst, ka jau ilgstoši problēma ir, tā teikt, birojā uz galda, bet nekādas aktivitātes nenotiek. Un arī uz jautājumiem, ko es uzdevu, atbildes es nesaņēmu.

Izbrīnu radīja arī tas, ka nē... pašvaldībās nav augsti korupcijas riski. Es nezinu, vai, piemēram, Rīgā nav augsti korupcijas riski, kur ir simtiem miljonu vērti iepirkumi, tāpat arī citās lielās pašvaldībās vai ar korupciju ir mērs, kas ir ļoti augsta, teiksim, ranga amatpersona... ja viņš ir iesaistīts... vai tie nav augsti korupcijas riski, es atvainojos, vai kā to saprast? Viņi uzskata, biroja pārstāvji, ka nav. Nu, tādā ziņā mani nomāc, vai aiz

visa šī tomēr mūsu valstī politiski un tomēr joprojām netiek pārāk ietekmētas iestādes un to pārstāvji zināmā mērā. Es uzskatu, ka tiek. Tas, kādi ir šīs ietekmēšanas mērķi... nu, to es neņemšos šodien spriest.

Bet, gan no Saeimas saņemtā atbildes vēstule, kuru parakstīja Mūrnieces kundze, kuras pašas pārstāvēta partija šos grozījumus apstiprināja... Nu, skaidrs jau, ka viņa nevarēs atzīt, ka kaut kas tur nav bijis kārtībā. Viss tur tika atreferēts tā, ka viss ir labi, nu, gandrīz ideāli. Viņi pat nepieļāva kaut kādu mazu iespēju kaut ko diskutēt...

Nu, tur Tieslietu ministrija vēstulē gan norādīja, ka tur, iespējams, ir diskusijas.

Par tiesībsarga pārstāvja viedokli. Liekas... un arī vēstulē viņi tomēr atzīst skaidri un gaiši ieraksta, kādas problēmas ir reģionālajām partijām, gan pieminot tādu lietu kā zaudējumi un vēl vairākas problēmas, kas reģionālajām partijām rodas no tā, ka viņas nekādā veidā absolūti nesaņem šo valsts budžeta finansējumu. Un tiesas sēdē skaidri un gaiši atzina... jā... ka ir jāveic grozījumi, ir jāvērtē... reģionālās partijas, nu, nevar tikt atstātas šādā situācijā, ka nevienam savā ziņā lielā mērā pat neinteresē, kas notiek tādā veidā pašvaldībā.

Lielu izbrīnu... neatzīst arī Rozentāles kundze... man raisīja, norādot, ka, piemēram, partijai ir jāvienojas, reģionālajai partijai, ar kādu lielo partiju, tad varēs saņemt naudu. Tad varēs projektus saņemt. Man pēc būtības liekas, un tas arī ir sabiedrība izskanējis, ka tā nav pareizā pieeja, kā veicināt iedzīvotājiem vienmērīgu pieeju dažādiem projektiem, funkcijām kādām, vai kādiem pasākumiem, vai kādām ēkām vai dažāda cita veida, tā teikt, labumiem... Bet tas nozīmē, ka faktiski tiek veicinātas tādas neskaidras darbības, kas, manuprāt, nav nedz stabilas, ne konsolidētas, ka kaut ko varētu pieņemt, kas tajā ietilpst kā kaut kāds samērīgums... tad šādas vienošanās, kas tiek veicinātas, vienoties ar lielām partijām, lai izsistu, tā vienkārši runājot, kaut kādu naudu... Tas, jā, pastāv, to atzīst dažādi eksperti arī sabiedriski. Bet vai tas ir pareizais ceļš? Es domāju, ka nē.

Un arī nebija skaidrs šis kopējais labums. Auera kungs skaidri, man liekas, norādīja, ka reģionālajām partijām ir ļoti liela atbildība un tas ir vistiešākais veids, kā iedzīvotājiem rokas stiepiena attālumā, tā teikt, nonākt pie pašvaldības, pie domes, risināt ļoti svarīgus sev ikdienas jautājumus. Un patiesībā tā ir pirmā frontes līnija, es tā to uzskatu lielā mērā demokrātiskajā iekārtā, jo tur iedzīvotāji sastopas tieši ar domes deputātiem, viņi var apmeklēt sēdes, viņi var aktīvi iesaistīties un tur tiešām ir, jā, dažkārt asas diskusijas, notikumi, bet tas parāda, ka tur notiek tā, vienkāršiem vārdiem, es to saucu par pirmo frontes līniju. Tur iedzīvotāji tiešām redz un var vērtēt un izteikt savu viedokli, pieņemt lēmumu balsojot.

Un to arī rāda vēlēšanu aktivitāte, ko mēs arī pieteikumā norādījām, kāda ir aktivitāte bijusi Kurzemes apgabalā pēdējās divās pašvaldību vēlēšanās. Tā iedzīvotāju aktivitāte ir ļoti liela un liels atbalsts ir tieši reģionālajām partijām. Mēs tur varam niansēs diskutēt, kādas ir vienošanās viņām ar citām partijām, kas saņem valsts

finansējumu, kā viņas tur risina šos jautājumus, tas skaidri nav noteikts likumā un es arī uzskatu, ka pie šiem jautājumiem ir jāstrādā, lai padarītu caurskatāmāku, kur īsti šī nauda tiek tērēta. Un tas viens no mērķiem... ja, piemēram, profesionalitāte ir svarīga partijām, vai tas tiešām tiek sasniegts.

Bet kopumā, manuprāt, reģionālās partijas, tādas kā mūsu partija, joprojām viņa ir patstāvīga un viņa nevienu centu nesaņem ne no vienas citas partijas un joprojām darbojas domē un darbosies arī turpmāk... tad ir jautājums, ko tad nozīmē šis kopējais labums.

Starptautiskā praksē... jā, paldies arī Auera kungam, kurš deva beidzot precīzu ieskatu tajā, kas ir, piemēram, Eiropā attiecībā uz reģionālajām partijām... viņš norādīja vismaz kaut nedaudz no tā, kādas valstis ir apņēmušās un šobrīd ir kārtība, ka reģionālās partijas saņem šo finansējumu. Liela nozīme, protams, ir tam, ka citur nesaņem neko, ka ir vēlēšanu apvienības, par ko, es domāju, noteikti kādā brīdī ir jādiskutē, ja mēs plašākā mērogā runājam vispār par partiju pastāvēšanu un iedzīvotāju aktivitātēm.

Kopumā es varu tikai lūgt tiesai godājamai skatīties un ņemt vērā to visu, ko es cenšos pateikt gan šodien un iepriekšējās sēdēs, gan pieteikumā... un kā jau es iebildu... jā... šis formulējums, šīs izteiktās domas varbūt dažkārt nav bijušas precīzas, bet nu konstitucionālo tiesību eksperti nav tik daudz un tam ir vajadzīga arī nauda, lai viņus algotu un tas maksā, kā es arī minēju vienā sēdē, cik tas maksā, apzinot, cik tas mums maksās... tā mēs šo ceļu gājām, līdz mēs esam nonākuši šeit.

Un es tikai vēlos nobeigumā nocītēt Džordža Orvela grāmatā minēto "1984", "ka pie varas esošie visvairāk... no visa visvairāk viņi baidās no tautas spēka". Un ar šādu domu arī es droši vien... nevis droši vien, bet noteikti gaidīšu spriedumu, jo tautai ir jābūt pieejamai, tā teikt, vairāk pieejamai dalībai visos šajos pilsoniskajos procesos un reģionos tieši ar šo vietējo reģionālo partiju starpniecību un tā vai citādi viņām ir jāveicina tas, ka viņi to var darīt un aktīvāk un tādā veidā tiešām patiesi veicināt mūsu demokrātiju, viņas stabilitāti un virzīties uz ko labāku mūsu valstī nākotnē.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds debatēs Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Godājamā tiesa!

Kā zināms, izskatāmā lieta ir ierosināta pēc personas konstitucionālās sūdzības Satversmes tiesas likuma 19.² panta kārtībā. Tādējādi priekšnoteikums lietas izskatīšanai ir Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums esamība.

Lietas izskatīšanas gaitā Saeima jau ir aktualizējusi jautājumu par to, vai vispār konstitucionālās sūdzības iesniedzējam, proti, politiskajai partijai “Mēs — Talsiem un novadam” ir tādas Satversmē garantētās pamattiesības, kuras sūdzības iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu aizsargāt šajā lietā. Saeimas ieskatā šādas pamattiesības sūdzības iesniedzējam nav identificējamas, līdz ar to nav arī iespējams runāt par šādu pamattiesību aizskārumu.

Konstitucionālajā sūdzībā un arī tiesas sēdē sūdzības iesniedzējs ir varējis norādīt uz Satversmes 91. panta teikumā formulēto vienlīdzības principa pārkāpumu ar apstrīdēto tiesību normu. Tomēr Satversmes tiesa līdzšinējā praksē ir atzinusi, ka Satversmes 91. pantā nostiprinātās tiesības ir salīdzinošas, proti, attiecībā uz tām ir jāņem vērā apsvērumi, kas var atrasties ārpus vienlīdzības jēdziena robežām. Līdz ar to Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertais vienlīdzības princips pamatā piemērojams kopā ar citām pamattiesībām.

Līdzšinējā Satversmes tiesas judikatūras pareizība apstiprinās arī šajā lietā. Pat ja Satversmes tiesa akceptētu sūdzības iesniedzēja pozīciju, ka pret to ir nevienlīdzīga attieksme partijas finansēšanas kontekstā, nav saprotams, kā izpaustos šī tiesību aizskāruma novēršana, proti, vai aizskāruma novēršana izpaustos kā valsts budžeta finansējuma piešķiršana sūdzības iesniedzējam, kā tās saucamajai reģionālajai partijai, vai valsts budžeta finansējuma samazināšana partijām, kuras saņem vismaz 2 procentus vēlētāju atbalstu Saeimas vēlēšanās.

Konstitucionālajā sūdzībā tiek lūgts atcelt normu, kas nosaka šādu papildu piemaksu, bet, sniedzot mutvārdu paskaidrojumus, sūdzības iesniedzējs norādīja, ka tā mērķis nav samazināt valsts budžeta finansējumu citām politiskajām partijām, bet panākt finansējumu sev, savai partijai.

Vienlīdzības princips pats par sevi klusē par šo aspektu. Arī konstitucionālās sūdzības iesniedzējs nav tieši norādījis, kā izpaustos sūdzības iesniedzēja tiesību aizskāruma novēršana un ko tas sagaida no Satversmes tiesas, pieņemot spriedumu lietā.

Līdz ar to nav skaidrs konstitucionālās sūdzības mērķis — panākt valsts budžeta finansējuma izmaksāšanu visām politiskajām partijām un vai reģionālajām partijām, vai alternatīvi samazināt valsts budžeta finansējumu politiskajām partijām. Vienlīdzības princips izolācijā no citām Satversmes normām pats par sevi nedod atbildi uz šo lietā būtisko jautājumu, bet kontekstā ar kādu pamattiesību Satversmes tiesa varētu dot jēgpilnu atbildi, vai un kuras pamattiesības konstitucionālās sūdzības iesniedzējam ir ierobežotas un lemt par to, vai šāds ierobežojums ir pamatots.

Šīs lietas ietvaros būtisks ir jautājums, vai politiskajām partijām vispār ir pamattiesības prasīt valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu to politiskās darbības finansēšanai. Saeima uzsver, ka politisko partiju finansēšana no valsts budžeta līdzekļiem nav pamattiesību līmeņa jautājums. Mēs varam diskutēt par to, kā būtu pareizi finansēt politiskās partijas, bet tas nav pamattiesību līmenis.

Saeima uzsver, ka politisko partiju finansēšana no valsts budžeta līdzekļiem nav pamattiesību līmeņa jautājums un lietas izskatīšanas gaitā vairākas pieaicinātās personas atzina, ka no Satversmes neizriet pienākums valstij obligāti no budžeta līdzekļiem finansēt politiskās partijas. Tā kā valstij nav šāda pienākuma, tad arī politiskajām partijām nevar būt korelējošu tiesību prasīt valsts budžeta finansējumu. Tā ir bijusi likumdevēja politiska izšķiršanās savas rīcības brīvības ietvaros no valsts budžeta līdzekļiem finansēt politiskās partijas, kuras pēdējās Saeimas vēlēšanās saņēmušas vairāk nekā 2 procentus vēlētāju atbalstu. Citiem vārdiem, tā ir bijusi likumdevēja brīva griba jeb izvēle no budžeta līdzekļiem finansēt politiskās partijas.

Šo pozīciju atbalstīja gan Tieslietu ministrija, gan arī pieaicinātā persona Daunis Auers, gan arī citas pieaicinātās personas. Arī citu valstu prakse, par kuru izteicās pieaicinātās personas, apliecina, ka nav vienotas pieejas politisko partiju finansēšanā un likumdevējam ir plaša rīcības brīvība izlemt par piemērotāko politisko partiju finansēšanas modeli.

Latvijas gadījumā Saeima ir pieņēmusi lēmumu par politisko partiju finansēšanu, balstoties uz politiskās izšķiršanās pamata, izmantojot noteiktu finansēšanas modeli, kuram ir pamatojums saistībā ar parlamentārās demokrātijas sistēmas stiprināšanu.

Pat ja atzīst, ka reģionālajām partijām būtu zināms pamats pretendēt uz valsts budžeta līdzekļu saņemšanu, tad reģionālo politisko partiju finansēšanas modelim būtu jābūt pēc būtības atšķirīgam un ievērojami mazākam nekā parlamenta līmeņa politiskajām partijām. Arī vienlīdzīgas attieksmes ietvaros nevarētu mehāniski pielīdzināt reģionālās politiskās partijas tām politiskajām partijām, kuras sekmīgi piedalījušās parlamenta vēlēšanās.

Arī šodien pieaicinātā persona Daunis Auers runāja par to, ka vispār reģionālajām politiskajām partijām būtu jāpiešķir valsts finansējums, taču norādīja, ka šādam finansēšanas modelim būtu jābūt atšķirīgam. Uz to norādīja... pēc būtības norādīja arī pieaicinātā persona Iveta Kažoka iepriekšējā tiesas sēdē.

Tātad atkal nonākam pie tā, ka Satversmes 91. pantā pirmajā teikumā ietvertais vienlīdzības princips bez sasaistes ar citām Satversmes pamattiesību normām pats par sevi nedod atbildi uz to, vai un kā būtu izlemjams jautājums par politisko partiju finansēšanu no valsts budžeta līdzekļiem.

Tāpat joprojām ir aktuāls jautājums par to, kāpēc politiskā partija "Mēs — Talsiem un novadam" ir cēlusi iebildumus pret politisko partiju finansēšanas regulējumu tikai vairākus gadus pēc tās nodibināšanas 2017. gadā.

Lietas izskatīšanas gaitā tika konstatēts, ka 2019. gada 14. novembrī Saeimā pieņemtie grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā palielināja valsts budžeta finansējuma apjomu un modificēja šā atbalsta struktūru, bet pēc būtības nemainīja kvalifikācijas kritēriju valsts finansējuma saņemšanai. Proti, ka politiskā partija pēdējās Saeimas vēlēšanās... proti, ka politiskā partija, kura Saeimas pēdējās

vēlēšanās ir saņēmusi vairāk nekā 2 procenti vēlētāju balsu... Tā kā valsts budžeta finansējuma piešķiršanas kvalifikācijas kritērijs bija noteikts jau vairākus gadus pirms pieteicējas dibināšanas, pieteicēja varēja celt iebildumus vienīgi 2017. gadā, 6 mēnešus pēc tās dibināšanas un politiskās darbības uzsākšanas. Šādi iebildumi netika celti un tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniedzēji faktiski samierinājās ar šādu kvalifikācijas kritēriju esamību, kam ir nozīme lietā.

Tātad, gan pirms, gan pēc apstrīdēto tiesību normu pieņemšanas politiskā partija "Mēs — Talsiem un novadam" nav bijusi tiesīga saņemt valsts budžeta finansējumu un tādējādi tās tiesiskais stāvoklis ar likuma grozījumiem nav ietekmēts. Uz šādu tiesiska stāvokļa ietekmi jeb transformāciju nevarēja arī norādīt sūdzības iesniedzējs.

Pie šādiem apstākļiem Saeima uzskata, ka būtu procesuāls pamats Satversmes tiesai lemt par tiesvedības izbeigšanu lietā, jo, pirmkārt, apstrīdētā tiesību norma neaizskar konstitucionālās sūdzības iesniedzēja Satversmē noteiktās pamattiesības un, otrkārt, pat ja Satversmes tiesa atzīst, ka šādas pamattiesības ir un viņas ir aizskartas, tad ir nokavēts Satversmes tiesas likumā noteiktais termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Arī gadījumā, ja Satversmes tiesa tomēr izskata konstitucionālo sūdzību pēc būtības un taista spriedumu lietā, Saeima noraida konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pārmetumus, ka apstrīdētā Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma norma būtu pretrunā Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Saeima jau iepriekš ir izvērsti norādījusi, ka apstrīdētā regulējuma mērķis ir vērst uz parlamentārās demokrātijas sistēmas stiprināšanu, mazinot parlamentārās demokrātijas vājumu un sadrumstalotību, kas ir bijis vērojams vēsturiski. Tas tieši saskan ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 1. panta otrajā daļā norādīto likuma mērķi, proti, nodrošināt politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai.

Ne politiskā partija "Mēs — Talsiem un novadam", ne kāda cita reģionāla tipa partija, kas iesniegusi deputātu kandidātu sarakstu tikai vienas pašvaldības domes vēlēšanās, nav salīdzināmos apstākļos ar tādu politisko partiju, kas iesniegusi deputātu kandidātu sarakstu tās pašas domes vēlēšanās un par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā 2 procenti vēlētāju. Saeima uzsver, ka abas minētās salīdzināmās personu grupas atrodas atšķirīgos apstākļos un tādējādi vienlīdzības principa kontekstā nav izskatāmas.

Kā pareizi savā viedoklī ir atzinusi Tieslietu ministrija, valsts budžeta finansējums ir mērķtiecīgi vērst uz parlamentārā līmeņa politisko partiju finansēšanu. Tā saucamās reģionālās partijas, kuras nepretendē uz iekļūšanu parlamentā, nav nozīmīgas parlamentārās demokrātijas sistēmas kontekstā.

Neapšaubāmi, reģionālās partijas veic ļoti nozīmīgu darbu vietējo pašvaldību līmenī un tas ir tikai apsveicami, ka šādas reģionālās partijas veic savu politisko darbību,

tomēr šim vietējo pašvaldību līmenim parlamentārās demokrātijas sistēmā nav izšķirošas nozīmes. Tāpēc likumdevēja prioritārais mērķis ir bijis parlamentārā līmeņa politisko partiju finansēšana, nevis reģionālo partiju finansēšana. Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ panta pirmā daļa, kas paredz kvalifikācijas kritēriju valsts budžeta finansēšanai, pēc būtības nosaka robežšķirtni tādām politiskajām partijām, kurām ir ietekme uz parlamentārās demokrātijas sistēmu un tikai tām partijām, kuru darbības mērogs ir sensitīvs parlamentārās demokrātijas sistēmas funkcionēšanai, likumdevējs ir paredzējis tiesības saņemt valsts budžeta finansējumu, bet pārējām partijām šāds finansējums netiek piešķirts.

Lietas izskatīšanas gaitā gan Saeima, gan arī vairākas pieaicinātās personas norādīja uz to, ka politiskās partijas darbība parlamentārā līmenī nav salīdzināma ar politiskās partijas darbību pašvaldības līmenī. Arī pieaicinātās personas —tiesībsargs — un pieaicinātā persona — Lelde Metla-Rozentāle — aicināja nošķirt valsts likumdevēja funkciju no pašvaldības pārvaldes funkcijām. Šo personu ieskatā, kam pievienojas arī Saeima, ir būtiskas kvalitatīvas atšķirības starp tām funkcijām un uzdevumiem, kas tiek veikti pašvaldības līmenī un tām funkcijām un uzdevumiem, kas tiek veikti parlamenta līmenī.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs savā viedoklī atzina, ka augstākā līmeņa politiskās korupcijas risku pašvaldību darbībā nav. Ņemot vērā, ka tieši KNAB kompetences joma ir saistīta ar korupcijas apkarošanu, tam ir īpaša nozīme šajā lietā. KNAB savu viedokli pozicionēja un paskaidroja, ka pašvaldību darbībā šādu risku nav, jo pašvaldību darbība pamatā ir reglamentēta tiesību normās, tātad, saturiski pieņemot lēmumu... ne tikai procesuāli, bet arī saturiski... pašvaldības atbildīgās amatpersonas rīkojas saskaņā ar tiesību normās tātad noteikto regulāciju.

Savukārt attiecībā uz augstākā līmeņa politisko korupciju un tiem riskiem KNAB uzsvēra, ka tas skar tieši politiskos procesus parlamenta līmenī. To KNAB saistīja ar apstākli, ka lēmuma pieņemšana parlamentā saturiski... tieši saturiski ir reglamentēta būtiski zemākā detalizācijas līmenī. Proti, parlamentā, pieņemot lēmumu, kam ir nozīme attiecībā uz valsts pārvaldi, ir tātad plaša rīcības brīvība, kāda nav pašvaldības līmenī.

Tātad, šis augstākā līmeņa politiskās korupcijas... un ar to arī ir saistīts valsts sagrābšanas risks, ir vēl viens atšķirības faktors, vērtējot reģionālo politisko partiju salīdzinājumu ar politiskajām partijām, kuras sekmīgi piedalās parlamenta vēlēšanās.

Vērtējot reģionālās partijas no parlamentārās demokrātijas sistēmas nozīmīguma viedokļa ir konstatējams, ka tās atrodas būtiski atšķirīgos apstākļos, ja salīdzina ar politiskajām partijām, kas Saeimas vēlēšanās ir saņēmušas vismaz 2 procentu vēlēšanu atbalstu.

No likumdevēja puses ir bijis svarīgi no valsts budžeta līdzekļiem finansēt nevis jebkuru politisko partiju, un tāds nav bijis likumdevēja mērķis, bet vienīgi tādu partiju, kurai ir būtiska ietekme uz parlamentāro demokrātiju.

Tas, ka reģionālajām partijām ir nozīme demokrātisko procesu īstenošanā, ka viņas pilda tās politiskās partijas vispārējās funkcijas, par kurām runāja arī šodien pieaicinātā persona Daunis Auers, ir nozīmīga pašvaldību līmenī, bet ne parlamenta līmenī.

Pie šādiem apstākļiem nav pamata konstitucionālās sūdzības iesniedzēja apgalvojumam, ka Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ panta pirmā daļa nonāk pretrunā Satversmes 91. panta nostiprinātajam tiesiskās vienlīdzības principam.

Ja tiesvedība lietā netiek izbeigta iepriekš minēto procesuālo šķēršļu dēļ, Saeima lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvis izmantos replikas tiesības?

E. Zelderis.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

E. Zelderis.

Jā. Es tomēr gribēju minēt, ka visas pieaicinātās personas tā vai citādi, tieši vai netieši, skaidri vai neskaidri atzina, ka attiecībā uz reģionālajām partijām ir vajadzīgas izmaiņas. Lietojot tādus vai citādus formulējumus, daļa klātienē, daļa attālināti, daļa savos skaidrojumos tiesai — visi nepārprotami norāda uz to, ka šīs izmaiņas ir nepieciešamas, tikai izņemot jūs, kas stingri pieturas pie tā, ka reģionālajām partijām absolūti nav jāpievērš nekāda uzmanība.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai būs atbildes replika?

S. Bērtaitis.

Jā. Godājamā tiesa!

Saeima nekad nav apgalvojusi, ka reģionālajām partijām nebūtu jāpievērš uzmanība. Saeima arī nenoliedz, ka perspektīvā varētu pārskatīt reģionālo partiju finansēšanu. Tomēr ir jāuzsver, ka tas ir tiesību politisks apsvērumus un ir saistīts ar politisko izšķiršanos no likumdevēja puses un tas nav tiesību jautājums.

Un, ņemot vērā, ka Satversmes tiesa nav politiska organizācija, bet tieši tiesa, tad arī šie tiesību politiskie apsvērumi, kas izskanēja tiesas sēdē, nevar būt pamats šāda pārkāpuma konstatēšanai.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Cienījamie lietas dalībnieki! Esam jūs uzklaušījuši arī debatēs, šobrīd ir atlicis paziņot tiesas sēdes datumu, kad tiks pasludināts spriedums. Un spriedums šajā lietā tiks pasludināts 15. decembrī pulksten 10.00 šajā tiesas sēžu zālē.

Tiesas sēdi pasludinu par slēgtu.

Paldies par dalību sēdē.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēdes sekretāre

Laura Stutāne